

7md

2014 m. sausio 24 d., penktadienis

Nr. 3 (1064) | Kaina 2,50 Lt

D a i l é | M u z i k a | T e a t r a s | Š o k i s | K i n a s

2

Birutė Vainiūnaitė koncertuoja Paryžiuje

4

Antono Čechovo „Žuvėdra“ Panevėžyje

5

Mažojo teatro „Kruvinos vestuvės“

„Paremkite Raudonajį Kryžių“, 1945 m. E. BLUMENFELD PAVELDO FONDAS

Fotografo Erwino Blumenfeldo retrospekyva

7

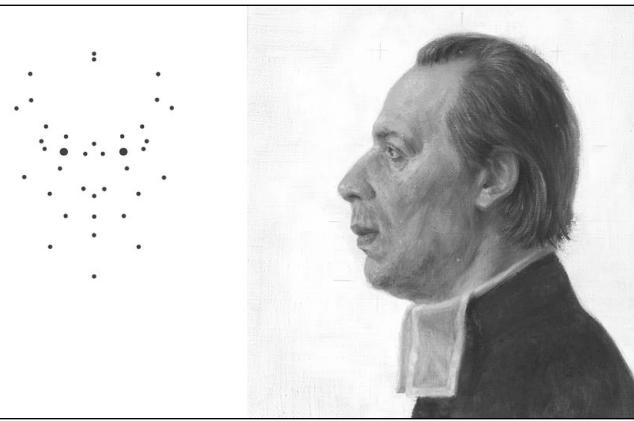
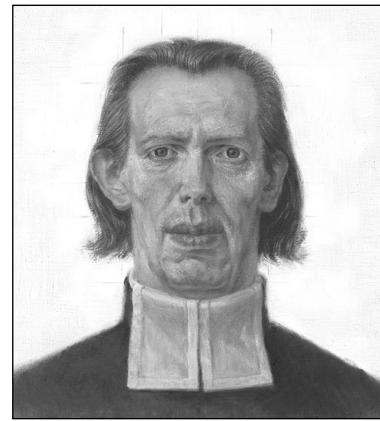
ŠMC svečias – Sebastianas Diazas Moralesas

„Pastoralė“

8

Prasideda „Žiemos ekranai“

Žygimantas Augustinas, „Autoportretas pagal K. Donelaičio kaukolés matmenis“ ir „Kraniometrinis Donelaitis“. 2014 m.

„Metai“ atvėrė vartus

Muzikos, dailės ir poezijos projektas, skirtas Kristijonui Donelaičiui

Laimutė Ligeikaitė

Šiemet pradėta daug kalbėti apie Kristijoną Donelaitį – jo gimimo metinės įtrauktos į UNESCO minėmų sukaktių sąrašą, LR Seimas šiuos metus paskelbė Donelaičio metais, intensyviai vyksta daug jam skirtų renginių. Prisipažinsiu, kažko įdomaus iš šių tarsi „priverstinių“ paminėjimų nesitikėjau. Tačiau netikėtai atradau daugybę įdomių dalykų. Kai paskaičiau (arba išgirdau), ką apie ši klasiką mano įdomios meno asmenybės, kai prisiminiau poetė Kazio Bradūno ciklus, kuriu viename išgyvenamas Donelaitis, įvairių poetų eiles, kai išgirdau literatūrologo Regimanto Tamošaičio, kultūros tyrimo Dariaus Kuolio, rašytojo Sigito Parulskio ir kitų mintis, kai pastebėjau įvairių su Donelaičiu prasmingai susijusių ženklų, pagaliau kai praėjusių savaitę UNESCO būstinėje Paryžiuje buvo sėkmingai atlitta ir palankiai įvertinta Bronius Kutavičiaus oratoria „Metai“, man tapo nesuprantamas skeptikų, tarpomenančių, kaij kadaise mokykloje atmintinai kalė „Metų“ ištrauką, nosicė raukimas – Donelaitis?.. Man jis tapo nepaprastai įdomus. Tikiuosi, bent siemet jį perkainuos daugeliš, o nekenčiami jubiliejiniai paminėjimai ši kartą atneš realią vertę – puikią progą Donelaičiui sugržti į visuomenę, nors ir po 300 metų. Dabar mane nervina tik vienas visur keliamas

klausimas: ar Donelaitis aktualus?

Žinoma, aktualus. Bent jau menininkus Donelaitis visada domino kaip neįsemiamas idėjų šaltinis, bylojantis apie daugybę žmogaus ir gamtos egzistencijos formų nuo žmogiškų dorybių iki nuodėmių, nuo metų laikų kaitos metamorfozų iki metafizinių laiko apmastytum, nuo dangaus iki žemės, nuo bažnyčios bokšto iki mėšlo krūvos. Apie visa tai prabilo ir entuziastingas menininkų sambūris sausio 16 d. VDA ekspozicijų salėse „Titanikas“, kur muzikai, dailininkai ir poetai (visas šias gildijas pavyko suburti Lietuvos kompozitorų sajungai) iškilmingai (netgi su daudyčių fanfaromis) koncertu „Metai atveria vartus“ atšventė Donelaičio gimtadienį ir išreiškė savo požiūrių į „donelaitiškas“ aktualijas bei parodė naujausius savo kūrybos rezultatus.

Ateinančius į renginį pasitiko įdomios tapytojų, grafikų, skulptorių, medalų kūrėjų idėjos (parodas Donelaičiu dailininkai rengia jau nuo 2011 m.) – įsiminė simboliskas Arūnės Tornai žiemos paveikslas, Žygimanto Augustino Donelaičio portretas, kuriame pagal tikslius ekshumuoto poeto kaukolés matmenis dailininkai nupiešč savitą kaukolés versiją ir portretą, kuriam pritaikė savo veido bruozus (keista, būtent tokį Donelaitį ir išivaizduoju). Sužavėjo gausybę raiškių skulptūrų iš nuolat kolekcijomis papildomo projekto „Skulptoriai skaito

Donelaitį“. Iš jų kaip neginčijamas Donelaičio aktualumo pavyzdys ištrigo Dalios Matulaitės darbas „Saugūs namai“: skulptūros viduryje ikomponuotas šviečiantis namelis, iš kurio sklinda dūmas, o aplink iškalta: „juk jūs ponai su NORD, SEB’ais mus, būrus, taip nustekeno (...)“, šone – frazė „Saugaus būsto kreditas“, visiems pažystama iš reklamų arba, deja, skaudžios patirties.

Prie šiuolaikinių vizijų tiko ir paroda, pristatanti Mažosios Lietuvos kostiumus („Istorinis „Metų“ kostiumas“), kuriuos autentiškomis priemonėmis atkūrė dizainerė bei tekstilininkė Danutė Keturakienė, eksponavo Ramūnas Abukevičius, su režisiere Inesa Kurklietyte bai-giantis kurti filmą „Donaleitis“ (čia lietuviybės puoselėtojo Silvestro Gimžausko XIX a. aukštaitiškai taranta Donelaičio pavardė). Kostiumai tapo savotiška „teleportacijos“ prie-mone tarp modernaus garsinio bei vizualiojo Donelaičio perskaitymo ir bandymo išsivaizduoti prieš 300 metų gyvenusius viežlybus būrus bei gąspadines...

Aktualijų ir metaforiškų apmasytum buvo kupina ir muzikinė dalis. Kompozitoriai jaučiasi bene labiausiai suartėjantys su Donelaičio kūryba, nes jau vien hegзамetro ritmika, skiemenui ir frazių žaismė artima muzikai, o vienas iš labiausiai vienijančių elementų yra judėjimas,

NUKELTA | 3 PSL.

Juodais ir baltais Paryžiaus klavišais

Birutės Vainiūnaitės koncertų Paryžiuje tradicija

Rasa Murauskaitė

Margame Paryžiaus kultūriniam žemėlapyje lietuviški veidai šmékščioja gana retai, tad kaskart koncertų ar teatru afišose išvydus pažįstamas pavardes smalsu pasidomėti, kas ir kaip atvedė juos į vieną svarbiausių Europos kultūros sostinių. Visai netikėtai sausį gana daug lietuvių menininkų pasirodė Paryžiuje: sausio 13-ają UNESCO būstinėje nuskambėjo Broniaus Kutavičiaus oratorija „Metai“, skirta lietuvių literatūros pradininko Kristijono Doneikičio 300-osioms gimimo metinėms (ją atliko Šv. Kristoforo kamerinis orkestras, meno vadovas ir dirigentas Donatas Katkus, ir chorus „Jauna muzika“, meno vadovas ir dirigentas Vaclavas Augustinas), metro stotyse jau kabo afišos, reklamuojančios Rimo Tumino režiuotą Maskvos akademinių J. Vachtangovo teatro spektaklį „Eugenijus Oneginas“, kuris Paryžiaus priemiestyje Bobinių (Bobigny) teatrą pasieks sausio pabaigoje. O štai praėjus naujametiniam šūrmuliu, sausio 5-ają, Šalia Senos stovinčioje Amerikiečių bažnyčioje (*Eglise américaine*) solinių koncertų grojo lietuvių pianistė profesorė Birutė Vainiūnaitė. Šis atlėkėjų pasiodymas Prancūzijos sostinėje – ne pavienis blykstelėjimas, o ilgametė tradicija, prasidėjusi daugiau negu prieš tris dešimtmecius, muzikei stažuojantis Nacionalinėje Paryžiaus muzikos ir šokio konservatorijoje.

Pianistės rečitalis prancūzams taupo dar viena įdomia pažintimi su lietuvių muzika. Skambėj keletas Mikalojaus Konstantino Čiurlionio preliudu, Elegija, „Angelus Domini“ (VL 184), Impromtu, Noktiūnas priminė apie mūsų profesionaliuosius muzikos pradininką, kurio kūrinių klausantys nuolatos tenka pagalvoti, ar jis nežvelgė kur kas toliau nei jo amžininkai lietuvių kompozitoriai, o ir Europos bei pasaulio menininkai? Skambant Stasio Vainiūno Preliudui bei „Mažajai

NUOTRAUKA IŠ ASMENINIO ARCHYVO

vabzdžių siuitai“ tiesiog neįmanoma negirdėti, kaip puikiai B. Vainiūnaitė pažista, supranta šią muziką ir kaip natūraliai šie kūrinių skambama jos rankose. Pirmą koncertą dalį užbaigė Vytauto Barkausko „Blyksniai“, op. 129, paliko ypač įdomaus, spalvingo ir puikiai interpretuoto kūrinių išpūdį. Labai teigiamai ji įvertino ir publika. Prie lietuvių kompozitorų opusų į pirmą koncerto dalį pianistė įtraukė monumentaliosios Roberto Schumanno Fantazijos I dalį. Antroje programos dalyje atiduota duoklė ir prancūzų, ir pačios B. Vainiūnaitės mėgstamiausiam kompozitorui Claude'ui Debussy – atlėkti jo preliuidai iš Pirmosios ir Antrosios knygų. Virtuoškai paskambintus kūrinius publika įvertino ypač šiltai – nors šio impresionisto kūrybos Paryžiaus koncertų salėse netruksta, prancūzams jo muzikos niekuomet nebūna per daug.

Kadangi koncertas nebuvo plāčiai išreklamuotas, galima spėti, jog į bažnyčią susirinko ne pirmą kartą klausytis šios pianistės ateinantys klasikinės muzikos mėgėjai. Paryžietiška publiką – išsilavinusius ir smarkiai išleptina kultūriniių įvykių, tad puikiai moka atsirinkti vertus dėmesio renginius. Idomu, kad po koncerto klausytojai pianistės nepaleido, dar išprāše būs. B. Vainiūnaitė kūrinių pristatė ir lietuviškai (tikėdamasi, kad salėje yra Paryžiuje

apsistojušių tautiečių), ir prancūzai – suskambo S. Vainiūno „Nuotaka“ nr. 5, ją atlėkėja paskyrė nesciniai mus palikusios iškiliaus menininko Žibunto Mikšio atminimui.

Sugrįžus ir kiek atslūgus išpūdziamas pianistė sutiko pasidalinti mintimis apie koncertų Paryžiuje tradiciją, lietuviškus pėdsakus bei kultūrinio gyvenimo turtus.

Kada ir kaip prasidėjo koncertų Paryžiuje tradicija? Kokiose salėse Jums teko groti?

Stažuotėje 1975–1976 metais teko koncertuoti „Citè des Arts“ salėje (grojau rečitali), Rusijos ambasadoje, o „Radio France“ salėje prasidėjo ir mano Claude'o Debussy „era“ – skambinau jo „Images“. Vėliau, jau 1991-aisiais, viešėdama pas draugus, kantriai ir intensyviai ieškojau galimybės, kur galėčiau pagroti. Pagaliau šią progą suteikė Šv. Merio (*Saint Merri*) bažnyčia. Ten, kaip ir kitose Paryžiaus bažnyčiose, vyksta rimčiausiai klasikinės muzikos koncertai – Lietuvoje ši puikiai galimybė pianistams koncertuoti, deja, visai neišaudota. Po kelerių metų geresnės sąlygos mane „nuviliojo“ į Amerikiečių bažnyčią, kur kasmet koncertuoju ir iki šiol. Dvejus metus teko groti ir Amerikiečių katedroje.

Kokį repertuarą renkateis koncertams Paryžiuje? Šiame konerte skambėjo nemažai lietuvių kompo-

zitorų kūrinių. Ar sėmoningai siekiate supažindinti užsienio publiką su mūsų autoriais? Kaip lietuviška muzika sutinkama?

Rinkdama repertuarą šiemis koncertams pirmiausia galvoju apie publiką, stengiuosi, kad programa būtu įvairi, „gerai klausyti“¹, taigi ieškau kontrastų. Nors per 22 metus grojau ir monumentalią programą, pavyzdžiu, dvdešimt keturis Debussy preliudus. Visada derinu baroko, klasikinę arba romantinę muziką su šiuolaikine – Olivier Messiaenu, Peteriu Vasku ir kitais autoriais. Kiekvieną kartą būtinai groju lietuvių kompozitorų kūrybą, manau, kad tai puiki galimybė pristatyti mūsų muziką ir Lietuvą, o kartu ir „paauklėti“ publiką. Grojau Mikalojų Konstantino Čiurlionį, Juozą Gruodį, Vytautą Bacevičių, Stasi Vainiūną, Vytautą Barkauską ir kitus mūsų autorius. Ypač didelio palaikumo ir daug publikos klausimų sulaukiau atluksi Antano Jasenkos „Meką“. Reikia pripažinti, kad lietuviškos muzikos klausoma labai sudomėjus.

Kokia yra ta paryžietiška publika?

I koncertus susirenka įvairiausiai klausytojai, užklysta daug turistų, yra ir nuolatiniai gerbėjų. Paskutiniaisiai metais apsilankymais džiugina Lietuvos ambasados darbuotojai bei Paryžiuje studijuojantys mūsų jaunimas. Taigi, publiką, nors ir labai marga, yra dėmesinga, atidžiai klausuo, nuoširdžiai reaguoja ir džiaugiasi. Koncerte visada vyrauja labai geranoriška, kūrybiškumą skatinanti aura, dėl to lengva ir ypač malonti groti.

Kaip manote, kodėl Paryžiaus scene, kurią galima pavadinti ypač daugiataute, taip retai pasitaiko lietuviškos pavardės?

Teko domėtis lietuvių pėdsakais Paryžiuje, deja, jų labai mažai. Kai lankiausi balandžio mėnesį, nudžiugau radusi „Naxos“ išleistą Onutės Narbutaitės „Tres Dei Matris Sym-

phoniae“ įrašą. Kitai nei mūsų autorai, latvių (tarkime, P. Vaskas) ar estų kompozitoriai yra gana pastebimi. Galbūt lietuvių per daug stengiasi sužibeti atskiromis progomis? O nuolatinio kryptingo darbo šia linkme lyg ir nėra... Šiakart ryškiausias ir, deja, liūdniausias „susitikimas“ įvyko Per Lašeo (*Père-Lachaise*) kolumbariume – aplankiau lietuvių grafiko Žibunto Mikšio laidojimo vietą, ją pavysko rasti dėl jautrus ir išsamaus Vytauto Bikulčiaus aprašo.

Ar spėjate pasidairyti po koncertų afišas, juose apsilankyt? Kokį įspūdį palieka Paryžiaus kultūros pasaulis?

Paryžiaus kultūrinis gyvenimas išties pribloškiantis – ir renginių gausa, ir kokybe. Ši kartą teko laimė išvysti Philipo Glasso operą „Einsteinas paplūdimyje“, dramos spektaklį „Psiché“, rodytą „Comédie-Française“, girdėjau du puikius simfoninius koncertus, kuriuose grojo pianistė Valentina Lisica ir klarinetininkas Martinas Fröstas, dirigavo Davidas Zinmanas, buvau ir nesciniai Nacionalinė Paryžiaus muzikos ir šokio konservatoriją baigusios pianistės rečitalyje Šv. Efremo (*Saint Ephrem*) bažnyčioje, be to, aplankiau fantastišką grandiozinę Georges'o Braque'o parodą, Salvadoro Dalí muziejų Monmaratre. Praėjus metams vis užsukdavau į neįtikėtinio grožio bažnyčias, kur galima netik pasimelsti, bet ir išgirsti puikių vargonų skambesį. Taigi, kaip sakoma, vėl noriu į Paryžių.

Kada planuojate artimiausius koncertus Prancūzijos sostinėje? Ar rengiate naują programą?

Prieš porą dienų sulaukiau džiugios žinių – spalio mėnesį vėl esu kviečiama koncertuoti. Kūrinių, žinoma, bus kiti – kai kuriuos kartoju tik po trejų ar ketverių metų. O programos idėja išliks panaši – kontrastai, be abejų, lietuviška muzika ir „mano meilė“ Claude'o Debussy...

KALBĖJOSI RASA MURAUSKAITĖ

Anonsai

Širdies šviesoj – „Liepos“ ir „Liepaitės“

Sausio 30 d., ketvirtadienį, 19 val., Šv. Kotrynos bažnyčioje įvyks ypatingas koncertas, kuriuo Vilniaus kultūros centro moterų chorus „Liepos“ (meno vadovė ir dirigentė Audronė Steponaviciūtė-Zupkauskienė), šiemet minintis dvidešimt penkerių metų sukaktį, pradės kūrybiniam keliumi skirtą renginių ciklą „Supynė „Liepos“ žiedų vainiką“.

Šio aktyviai koncertuojančio muzikinio kolektivo vardu neatsiejamas nuo dar vieno – „Liepaitės“, kuris skamba jau penkiadėsimt metų. Nuo pat 1964-ųjų, kai jauni chorvedžiai Liucija Palinauskaitė ir Petras Vailionis sukurė mergaičių chorą rūmuose ant Tauro kalno.

Kai prieš „Liepaitės“ 25-metį buvusios choristės, P. Vailionio pakvies-

tos, susibūrė trumpam sykiu padainuoti, netikėtai paaikėjo, kad nuo vaikystės pažintai bendro muzikavimo traukai atsispirti tiesiog neįmanoma. Taip atsirado moterų chorus „Liepos“. Kokių naujų kūrybinių atradimų žada šio meno kolektivo vadovės (taip pat išaugusios iš „Liepaitės“) A. Steponaviciūtė-Zupkauskienės sumanyamas jubilejaus proga suburti bendram pasiodymui „Liepas“ ir pirmąsias bei šiandienes „Liepaitės“, parodys laikas.

O štai jubiliejinių metų pirmojo koncerto „Širdies šviesoj“ repeticijos jau spėjo patvirtinti, kad ji, toji širdies šviesa, suteikia atminčiai ypatingą klausą. Absoliučiai vidinės jausenos prasme. Klausą, kuri išgryrina ir iprasmina tai, kas pradėta ir puoselėta meilėje ir su meile. Kaip nemirtingasis G. B. Pergolesi kūrinyς „Stabat Mater“, kurį „Liepaitės“ nuo 1972-ųjų ne kartą atliko su

Lietuvos kameriniu orkestru. Sunku įsivaizduoti dosnesnę likimo dovaną – vėl pakartoti tai visoms sykiu diriguojant maestro Sauliui Sondeckiui!

Regis, ne prieš kelis dešimtmecius, o tik vakar ir jauniausios, ir vyriausios choristės su virpuliai sekė kick-vieną maestro ranką krustelėjimą. Taip beatodaiškai, su tokiu atsidavimu dieviškai meno galiai, kad profesorius S. Sondeckis sakosi ir dabar jas atpažįstantis iš... akių.

Šiuokart „Liepos“ ir įvairių kartų liepaitės atlikis „Stabat Mater“ su Vilniaus Šv. Kristoforo orkestru (meno vad. ir dir. D. Katkus), su kuriuo chorą sieja šiltai kūrybinė draugystė, taip pat su solistėmis Vida Taurinskaite-Rukšienė (sopranas) ir Renata Dubinskaite (mecosopranas).

Be to, koncerte skambės ištraukos iš Henrio Purcello odės „Come ye Sons of Art“ („Ateikite pas mane,

„Liepaitės“ ir „Liepos“ meno sūnūs“). Kadais dalis „Sound the Trumpet“ („Pūsk trimitą“) pelnė „Liepaitėms“ daugybę bisų presižinėse koncertų salėse. O tai, kad šiandien jų atlikis Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ Jaunųjų choras (vadovė A. Steponaviciūtė-Zupkauskienė), byloja apie prasmingą tėstimumą, teikiantį tikrąjį gyvastį tam, ką jau galima padinti savitu Lietuvos kultūros vaidiniu – dainuojančia mergaičių,

merginų ir moterų bendruomene. Teisus buvo P. Vailionis, kai sykį Lietuvos nacionalinėje televizijoje parbrasytas paaikštinti, kas yra „Liepaitės“, apsiribojo lakonišku atsakymu: „Liepaitės“ yra „Liepaitės“. Jos – ne pakartojamos. Taigi sausio 30 d., ketvirtadienį, 19 val. atekite pasiklausyti koncerto „Širdies šviesoj“ Šv. Kotrynos bažnyčioje (jėjimas laivas), kad patys tuo įsitikintumėte.

JŪRATĖ ŽEIMANTIENĖ

L. BRŪGOS NUOT.

„Metai“ atvėrė vartus

ATKELTA IŠ 1 PSL.

dinamiškumas – muzikos gyvybės sąlyga, kurią Dalia Dilytė įvardijo ir kaip itin svarbū Donelaičio vaizdų bruožą: „Nedaug dėmesio skirtamas daiktų spalvoms ir formoms, poetas labiausiai akcentuoja esminę pasaulio ir bet kokios egzistencijos ypatybę – niekados nesustojantį ir nesibaigiantį, žemėje ir padangėse vykstantį negyvosios ir gyvosios materijos judėjimą.“

I moderniosios muzikos pasauļi taikliai įvedė ir renginį vedusi Birutė Mar, pacitavusi dailininko Petro Repšio (pasirodo, itin įsigilinus i Donelaičio pasauli) įžvalgą, jog „Metai“ parašyti lietuvių moderniosios muzikos principais. O kokiais meniniuose principuose grįsta tądien skambėjusi muzika? Atsakyti sunku, nes buvo pademonstruota nemena skambesio įvairovė ir plati idėjų amplitudė. Reikšmingą užtaisą turėjo ir poetiniai tekstai, kurie radosi gyvai ir produktyviai bendradarbiaujant abiem kūrinio autoriams.

Algirdo Martinaičio kūriniai anotacijos yra nemažiau įdomios už jo kūrinius. Kaip visuomet, autorius nevengia čia jilti sodrios dozės sara-

kia išreikšti savo idėjinį protestą prieš nenykstančius ir besikartojančius „gyvulizmo“ ir „šūdvabalizmo“ sindromus mūsų visuomenėje, parodytibent tokius, perfrazuojant V. Braziūnį, „pakrutejimus už mūsų Lietuvą mielą“. Galbūt atlikimas stokojo agresyvesnio įžūlumo (dainavo Nora Petročenko, Renata Dubinskaitė, grojo Čiurlionio kvartetas: Jonas Tankevičius (I smuikas), Darius Dikšaitis (II smuikas), Gediminas Dačinskas (altas), Saulius Lipčius (violončelė) ir saksofonininkas Liudas Mockūnas), bet kūrinys skambėjo gana gaivai (beje, tai ne buvusiojo versija, o naujas darbas) ir intriguojančiai.

Keista, kad toks „lokaliai“ orientuotas kūrinys (kas gali būti lokaliu už mėšlo krūvą?) provokavo vi suotines idėjas, o štai, atrodytu, apibendrinanti gamtos refleksija – Martyno Bialobžesko „Saulės sezona“ (Gyčio Norvilo specialiai sudurtas tekstas) – sukėlė būtent in tynesnių tarsi Donelaičio aplinkos garsų, netgi kvapų įspūdį. Tam pasiartavo ir modernių raiškos priemonių, netikėtų štrichų, balso intonacijų paieška, kurios sėkmings rezultatai

Čiurlionio kvartetas ir saksofonininkas Liudas Mockūnas

R. DANISEVIČIAUS NUOTRAUKOS

Vidmantas Bartulis atlieka hegзамetrinį repā

kazmo ir ekspresionistiškų laiko grimas. Savo kūrinį „Metai su šūdvabaliu“ (Donelaičio ir Vlado Braziūno tekstais) kompozitorius pavadino Mėžiniu („miško krūva“) dviem sopranams, saksofonui ir styginių kvartetu. „Pastovi „sutartinė“ sekundų trintis soprano partijose, saksofono tembriniais „apsikojimais“ tarsi imituojant kultūrinę nešvarą, atsilikimą, šūdvabaliskumą. Pamažu iš viso to sukuriama 7 min. inovacinė miško krūvelė, ant kurios palypėjus arčiau yra dangus ir geriau bei gražiai matosi pavasario linksmybės“, – rašo kompozitorius. Prieš kūrinį Vladas Braziūnas perskaitė savo ne mažiaus sodrias hegзамetro eiles („Šūdo rutulį kaip Žemę ridendams į saulę...“), nuteikusias tokiai impresijai, kokios daugeliis ir tikėjos: nuo 1990 m., kai visus šokiavovo A. Martinaičio „Sakmė apie šūdvabali“, vėliau „Septyni gyvulizmo priesakai“ (pagal G. Orwellą, 1995), kompozitorius nesistengia nustebinti naujausiomis koncepcijomis muzikinės medžiagos požiūriu, o atkakliai ir įvairiai būdais sie-

pademonstravo skaitovas Irmantas Jankaitis, saksofonininkas L. Mockūnas ir Čiurlionio kvartetas.

Subtiliausiu kūriniu (ir, beje, truputį nukentėjusiu nuo šurmulingos „Titaniko“ erdvės) įvardyčiau Ritos Mačiliūnaitės „Ruduo. Kalendoriaus lapeliai“ (Indrės Valantinaitės eilės). Autorė ji prilygino muzikinių fotografijų rinkiniui, o aš jam taikyčiau netgi ne Donelaičio, o japoniškų graviūrų atitikmenis. Kaip rašo kompozitorė, „ruđenj, krintant lapams (medžių ir kalendoriaus), stabdomas laikas, stengiamasi užfikuoti visas šio metų laiko dovanas (vis ilgėjančius šešelius, pūvančius obuolius, nuo šalčio virpančias gėles), kol bedante burną jų neprarijo žiema“. Tokio sustojusio ir nykstančio laiko pojūtis kūrinje buvo perteiktas subtiliais štrichais, santuria dinamika, skaidria forma. Dainininkės Nora Petročenko, Ilona Pliavgo ir Čiurlionio kvartetas pukiai juto impresionistinę stilistiką ir neforsuodami panardino visus į ta paslaugtingą metų laikų virsmo aki-mirką.

Aktorius Vytautas Anužis, Čiurlionio kvartetas, solistės Ilona Pliavgo ir Nora Petročenko

atmosferai), visiškai išskaidė Vidmantas Bartulis, pats užlipęs ant pakylas atliki savo hegзамetrinio repo „Pamokslas lietuvininkams“ (Daivos Čepauskaitės tekstas). Solistas, kaip ir dera repui, atskleidė visą vitališką gatvęs (tikrojo kaimo) necenzūruotą, nesuliteraturintą žodžių, prasmų, iavaizdžių virtinę, o fonogramoje išrašyti balsai (Adrijana Filinaitė, Ignas Bartulis, Vidmantas Bartulis) bei muzikinis „akompanimentas“, sumišuotas maždaug nuo hiphopo iki sutartinių, dar labiau pagyvino aktualias lietuvininkų godas: „Ak, kad vyriausybė jau ant mūs susimiltų / Pakiltų, pakiltų / Iš peleno miltų / Atpajautų, pripliltų / Nutiltų, pamiltų...“ ir panasai. Tokia ritminė poezija kaipmat atgavino publiką, greitai susivienijusią į „hegзамetrinį judėjimą“ ir lyg mitinge pritariančią žaismingam tekstu, kurio pabaiga skambėjo taip: „Kad, prisivargę daug, širdingai vėl pasidžiaugiam / Nestaugiam... / Nestaugiam... / Vištros su paučais ir didei daili kumelaiti / Ir tūlas būrs testidžiaugia... / Taip, Donelaiti... / Taip, Donelaiti...“

Taip, Donelaičio aktualumas yra visur: ritmuose, žodžiuose, formose, struktūrose, linijose, laike, garse... Donelaitis per daug didelis ir platus, kad jis išsemume (pasak Petro Repšio, jei „Metus“ ištestume kaip žemėlapį, tai atrodytų kaip mėnulio paviršius...), arba ignoruotume šią, anot Dariaus Kuolio, „tautos atsilaikymo programą“.

Tik ar „plačiosios visuomenės“ sąmonėje jis nėra atklydės kažkur iš mėnulio? Ar mokyklose scholastiškai tebekalamos „Metų“ ištraukos? Nors džiaukimės, jei apskritai mokymo programose jam palikta vietos. Tegul nucina į mokyklas tie, kurie turi ką papasakoti apie įdomią ir labai margą jo veiklą, istorinį ir kultūrinį kontekstą, tegul apsilanko menininkai su savo projektais (netgi šiuo, – neabejoju, jog hegзамetriniam repui pasiekimas garantuotas), kad cilių kartą ciliinė karta jo neprarastų. Juk „Ir mes turim Donaleitį / Tiktai esam mažai skaiti“ (Silvestras Gimžauskas, 1845–1897).

Miltinis pro domino akinius

Antono Čechovo „Žuvėdra“ Juozo Miltinio dramos teatre

Kristina Steiblytė

Išvados prašosi būti išsakytos pačioje teksto pradžioje. Taigi, Panėvėžio Juozo Miltinio dramos teatre po šeštadesimties metų vėl pastatyta Antono Čechovo „Žuvėdra“. Ši kartą jokių skandalų nebūs. Žiūrovai žiūrės, kritikai kritikuos, o spektaklis ilgainiui tyliai numirs, taip nieko gero ir neišprovokavęs. Išvados prašosi būti išsakytos teksto pradžioje, nes jei tik dėl jų ketinate skaitoti – neverta, lygiai kaip ir žiūrėti šio spektaklio, tikintis dar vienos A. Čechovo teksto interpretacijos. Ir dėl to kalti keli spektaklio įvykių arba jų stoka. Čia trumpai apie juos.

Pirma – spektaklyje nėra režisöros (spektaklį statė aktorius Dainius Kazlauskas). Kad ir koks talentinges būtų atlikėjas, tai jokiu būdu ne garantuoja ir režisūrių gabumų. Be to, kaip jau darosi iprasta aktorių režisuojuamuose spektakliuose, režisūra čia pakeičiamas aktorių gebėjimų demonstravimui. Galima džiaugtis puikiu mylimu aktorių darbu, tačiau vien tai negali sukurti gero spektaklio. Ši kartą itin trukdė bendros idėjos, išsirinktos pagrindinės temos stoka, nebuvu apsispręsta, dėl ko gi Treplevas nusišauna. Galima išskirti dvi ryškiausias linijas – meilę ir kūrybą. Tačiau ir tos slėpėsi po daugybe nereikšmingų buitinių detalių, gestų, replikų. Užuot persmelkusios tai, kas vyko scenoje, jos teliko išsakytos žodžiu.

„Žuvėdra“

D. MALINAUSKO NUOTR.

Tiesa, režisieriu pavyko išryškinti dvi scenas, kuriose daugiausiai apie tai kalbama: Treplevo (Andrius Povilauskas) ir Arkadiнос (Asta Preidytė) pokalbis šiai tvarstant sūnaus galvą, Treplevo ir Ninos (Inga Jarkova) paskutinis pokalbis. Deja, ir čia liko ne visiškai aišku, kas gi iš tikslių svarbu: meilės trūko tam, kad gyventų, ar tam, kad kurštų naujas formas? Taip pat sunku suprasti, kodėl pirmame veiksme Treplevas statė spektaklį su Nina – ieškojo tų naujų formų ar darė tai iš meilės meringai, svajojančiaiapti aktore?

Panašiai pasimetė tarp idėjų liko ir aktoriai. Tarnus vaidinantiems Tomai Razmislavičiutei, Mariui Cemnickui bei Juliu Tamošiūnui, regis,

viskas lyg ir aišku, jie – šaržuoti tipai, linksminantys ir užpildantys pauzes. Kiti greičiausiai turėjo užduotų kurti psichologinį teatrą. Tačiau spektaklio tonas neleidžia suvaidinti iškinamų dramų, balansuojama tarp išsiautimo ir atsiribojimo, tarp dramos ir šaržo. Vienintelis aktorius, nepasidavęs tarnų šaržavimo ir kolegų sutrikimo diktuojamai nuotaikai, buvo Albinas Keleris, suvaidinęs žavą, kiek ekscentrišką gydytoją Dorną. Sunku pasakyti, ar kitomis aplinkybėmis tie patys aktoriai būtų sugebėję dirbtis tiksliau:

antra – nebuvu spektaklyje ir

scenografijos (scenografių kostiumų dailininkė Indrė Pačėsaitė), nors turint omenyje jos atliekamą funkciją labiau tiktu žodis „dekoracijos“. Mat Kalėdų eglutę primeinančiomis lempelėmis dekoruota galinė scenos siena, medinė prieplauka, medžių šakos ir milžiniškas mėnulis rodėsi labiau tinkamai spektakliui vaikams: lengva, žavu ir kiek per daug blizgučių, kad galėtum žiūrėti rimtai. Panašūs ir kostiumai: stilizuoti istoriniai drabužiai, su kuriais aktoriai atrodė labai stilingai. Tačiau vienintelė jų reali funkcija – Treplevo išskyrimas: pirmame veiksme tik jiedu su Maša buvo apsirengę juodai (ji jau gedėjo savo gyvenimo, o jis, regis, jau ruošesi gedului), o štai

antrame veiksme jis vienintelis buvo apsirengęs šviesiai, beveik baltais. „Gražius“ kostiumus vilkintys aktoriai tarp dekoracijų pagal savo išgailes pasakoja dramatišką siuzetėli, svarbiausiais momentais pajairinamą šviesų mirgėjimą (šviesų dailininkas Darius Malinauskas) bei „atmosferine“ muzika (kompozitorius Ignas Juzokas).

Vis dėlto spektaklyje šis tas ir įvyko. Pirma, Antonas Čechovas buvo paverstas saloniniu rašytoju, tegebenčiu ekspluatuoti kažkieno kito dramas. Dainius Kazlauskas kartu su savo komanda pavertė jį Trigorinu: žiūrint spektaklį buvo sunku patikėti, kad tai iš tikrujų Čechovo „Žuvėdra“. Ypač tam pasitarnavo žiūrovus linksminti turintys paketimai (pavyzdžiu, tarnų replikos), komiški, tačiau vulgarūs, buitiški, tolimi Čechovo dramoms.

Antra, kiek neplanuotai atskleidė ir Juozo Miltinio teatro transformacija, kurią norisi pavadinti „Miltinis pro domino akinius“. Panašu, kad naujausia premjera teatras kviečiasi „Domino“ teatro geidžiančią publiką (nors su tuo, žinoma, dirbtii pradėta seniau). „Žuvėdra“ tokiam teatre teatlicka vizualiai efektais ir liudina nelaimingo jaunuolio (dėl meilės be atsako ir niekaip neišpopuliarėjančios kūrybos atsisakančio gyventi) istorija žiūrovus jaudinančios pramogos funkciją, – juk nubraukti ašarėl dėl tragedijos likimo taip pat yra pramoga.

Svetur

Majakovskio teatre – „Kanto“ premjera

Gruodžio pabaigoje Maskvos Vladimiro Majakovskio teatre įvyko spektaklis pagal Marius Ivaškevičiaus pjesę „Kantas“ premjera. Režisierius Mindaugas Karbauskis savo žiūrovus paverčė filosofo užstalės dalyviais. Naujā pastatymą recenzavo ne vienas rusų leidinys, dauguma atsiliepimų buvo teigiamai ar net liaupsinantys. Skaitytojų dėmesiui pateikiamė šiek tiek su jais disonuojančią jauno kritiko Glebo Sitkovskio nuomonę, išspausdintą dienraštyje „Vedomostis“.

Ponas Kantas ir jo svečiai susirinko papietauti jo namuose Karaliaučiuje, Princesės gatvėje, kaip tik tą akimirką, kai naujieji laikai dar neatėjo, bet jau neįmanoma atskirti išpūdžio, kad netrukus jie bus. Už langų – 1784-ieji. Prieš trejus metus iki šių niekuo neišskiriančių pietų Kantas paraše „Grynojo proto kritiką“, o po penkerių metų kils Didžioji prancūzų revoliucija, paskelbusi pasaulyiui, kad prasidėjo visiškai nauja epocha, kuri gal ir iki šiol nepasibaigė. Nors kol kas viskas ramu. Įtartinai ramu, kaip kad tvirtina savo įžangos žodyje pats Ivaškevičius: „Karaliaučiuje jau lapkritis, bet šilta ir gražu kaip rugžėj“. Ir obuoliai nuo obelų nekrinta.

Pirmiausia, ką prisimeni ryšium

„Kantas“

su „Kantu“, – seną, 1991 m. Maskvos Dailės teatro spektaklį pagal Paulio Barzo „Nejmanomą susitikimą“, kur žiūrovai stebėjo tokią pat sufantazuotą dviejų didžiųjų kompozitorų vakarienę: Bachą vaidino Inokentijus Smoktunovskis, Händeli – Olegas Jefremovas. Tiesa, Karaliaučiaus išminčiaus pietus įvyko lestingoji seselė Ana Regina). O farniliaraus ir amžinai apgirtusio ponno Kanto tarto vaidmenį kuria vis tas pats Anatolijus Lobockis, kuris prieš metus kartu su Filipovu suvaidino panašų duetą Karbauskio spektaklyje „Ponas Puntila ir jo tarnas Matis“. Trumpai tariant, yra kuo patrauktis publiką.

Užstalė, prie kurios mes prisijungsimė, nesiskiria nuo tūkstančio kitų: rūpidamiesi geru virškinimu, svečiai linksmina save (o kartu ir žiūrovus) juokingais samojais ir ne visada juokingais anekdotais. Apie filosofiją – nė žodžio: kas valgydamas kalbas apie darbą? Tačiau pertraukose tarp sruibus ir Baltijos menkės ponai leidžia sau pasvarstyti apie tekančio laiko prigimtį bei nustebti, kad šiam kambariye laikrodis ryžtingai atsisako tikseti.

Į šio laiko ir erdvės kontinuumo

sukūrimą režisierius Karbauskis ir dailininkas Sergejus Barchinas pažiūrėjo labai rimtai. Didžiojoje Majakovskio teatro scenoje išsaugo raudona aštuonkampė konstrukcija, į kurią sutilpo ne tik garbūs ponai baltais perukais, bet ir žiūrovai. Todėl kai Kantas su svečiais titaniskomis valios pastangomis bei rankomis bando atplėsti nuo žemės pietų stalą, atrodo, kad mes visi patekome į kosminį laivą, kuris (jei tik nuoširdžiai pasistengsi) atsiplėt nuo Žemės ir arba pakils į viršų, arba pasuks atgal, į praeitį.

Savo intelektualioje komedijoje Ivaškevičius atvirai naudojasi britų dramaturgo Tomo Stoppardo išradimais: kai kurie „Kanto“ epizodai turi sąsajų su jo „Arkadija“, kiti – su pjese „Rozenkrancas ir Gildensternas mirė“. Kaip Stoppardo pjese, „Kanto“ scena atiduota beveidžiamas epizodiniams personažams (pusė jų vadina Johanais), kurie kalba vienus niekus. Tačiau sąmoningą jų tarškėjimą galiausiai užgoš amžinybės ūžesys, kurio fone visa tai ir vyksta. Baigsis auksinis žmonijos rudo ir ant žemės nuo obelų nukris tūkstančiai obuolių. Sumanymas aikus, bet ne iki galio subrendęs. Vykusiu sąmoju fejerverkas, priverčiantis salę partrūkti juoku, vienu metu pradeda atrodyti pritemptas, o spektaklio sumanymas – pernelygi akiavizdus, kad nepadėtum taško gerokai pričių tikrą spektaklio pabaigą.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Nauji leidiniai

Pasirodė nauja „Lietuvos scena“

Ką tik pasirodė naujas žurnalo „Lietuvos scena“ numeris. Svarbiausia jo tema – kas šiandien yra novacija teatre, kokia šiuolaikinių teatrinių eksperimentų prasmė bei vertė ir kaip galima vertinti šiandieninę Lietuvos sceną užsienio teatro kontekste. Apie tai apskrito stalo diskusijoje svarsto teatrologai Vlada Kalpokaitė, Jurgita Stanislytė, Vaidas Jauniškis ir Audronis Liuga bei režisierė Yana Ross. I aktualią Lietuvos rengiamų teatro festivalių, jų paskirties ir misijos problemą kiek netikėtu kampu siūlo pažvelgti Rasa Vasinauskaitė. O Viktorija Ivanova, kalbinanti jaunus dramaturgus Teklę Kavtaradzė, Gabrielę Labanauskaitę ir Mindaugą Nastaravicių, pristato šiemet pasikeitusi „Versmės“ festivali ir aptaria šiuolaikinės lietuvių dramaturgijos padėti. „Didžiojo pasaulio teatro“ rubrikoje – intriguojantis šiuolaikinio mūsų kaimynų, latvių ir estų, alternatyvaus teatro kontekstas. Teatro istorijos skiltyje Edgaras Klivis sekia Modrijo Tenisono pantomimos trupės eksperimentų pėdsakais. O naujojo numerio kūrybinio portreto rubrika dedikuojama šiandieniam Lietuvos teatro maištininkui Benui Šarkai.

„LIETUVOS SCENOS“ INF.

Neivykės pokalbis

Federico García Lorcos „Kruvinos vestuvės“ Vilniaus mažajame teatre

Ramunė Balevičiūtė

Anksčiau skirtinguose teatruose statyti Pauliaus Ignatavičiaus spektakliai jau spėjo jam sukurti vieno savičiausiuosius jaunu režisierių reputaciją. Spektakliai pagal Kafkos kūrinius, taip pat Ewaldo Palmetshofe „Hamletas“ mirė. Gravitacijos nėra“ pastatymas liudijo ypatingą režisieriaus jautrumą šiuolaikinio jauno žmogaus jaunesnai – jo nerimui, vienatvei, neapibréžtumui. Šiuos jausmus ir būsenas Ignatavičius panaudindavo į paveikią, šalčiu ir pa-slaptumu dvelkiančią atmosferą.

Vilniaus mažajame teatre pasirinkęs statyti Federico García Lorcos „Kruvinos vestuvės“, Ignatavičius savaip plėtoja „mirties teatro“ įvaizdį, jau kone tapusio kūrybos firmių ženklu. Tačiau apgalestaujant iš karto tenka pasakyti, kad be to, jog šiekart nepavyko sukurti įtraukiančios atmosferos ir įtampos, dar akivaizdes-

nė tapo jau anuose spektakliuose išryškėjusi bėda – režisieriaus negėjimas dirbtu su aktoriais.

Ignatavičius įtikinamai formuluoja spektaklio idėją: „Vaikystėje niekas mūsų nemoko, kaip būti laimin-giams. Išmokstame tik tai, kad reikia kažką nuveikti, būti pareigini-gais, tobulaus visuomenės varikliais. Spektaklis apie tai, kad mes dažnai negirdime savęs, bijome rizikuoti, išeiti iš komforto zonos.“ Šią įžval-gią mintį, aktualią šiandienai, bet nepriestaraujančią ir Lorcos pjesei, scenoje gali įkūnyti tik aktoriai. Tai, regis, suvokia ir režisierius, kai teigia siekiantis „nuginkluoti teatrą iki jo esmės – intymaus aktoriaus pokalbio su žiūrovu“. Deja, pokalbis neivyko. Ir nederėtu to „nurašyti“ premjeriniam jauduliniui, nes beveik visų aktorių buvimą scenoje remi-na labai aiškūs ir uždari charakte-riai arba tipai.

Vieni jų originalesni, kiti labiau

šabloniški, treti išaugę iš aktorių vaidmeninių klišių, bet nė vienas aktorius neišeina iš savo „komforto zonos“, nė akimirkai nepaliela savo charakterio ar tipo. O tai kuria gerokai senstelėjusio teatro išpūdį. Ir negelbsti nei nevenareikšmis Dalias Overaitės Motinos portretas, nei netradicinė Ingos Burneikaitės Tarnaitės traktuotė – kad ir kaip meistriškai šios puikios, galingo tempe-ramento aktorės vaidintų. Juolab kad poetinė Lorcos pjesei kalba ir čia vaizduojama žodžiais neišrei-kiama aistra, „krauso balsas“, lyg ir siūlyt išbandyti kitokį aktoriaus buvimą scenoje. Bandymų kalbėti ne vien tekstu, bet ir kūnu, garsu, gestu, živilgsniu yra Indrės Patkauskaitės ir Tado Gryn, kuriančių tra-giškają porą, vaidyoje, bet, atrodo, tai nėra jų atrastasis kelias.

Vis dėlto, manyčiau, šis spektaklis ras savo publiką. Jis nevarginia-trukme, neapsunkina tragedijomis.

Inga Burneikaitė-Tuminienė (Tarnaitė), Indrė Patkauskaitė (Jaunoji)

D. MATVEJEVO NUOTR.

dilemomis. Vaidina talentingi ir gražūs, gražiai dailininkės Neli Ivančik aprenętū aktoriai. Šiek tiek ispaniškos dviasios, šiek tiek aistros. Kaip tikrame teatre.

Mažojo teatro „Kruvinos vestuvės“ primena kitą neseną šio teatro spektaklį – „Motiną (Vasą Železno-vą)“, režisuerą Kirilo Glušajevo. Galbūt dėl to, kad abiejų centre – iš-skirtinių aktorių sukurti valdingū ir nelaimingu moterų vaidmenys. O galbūt jau galime kalbėti ir apie naujają šio teatro veidą. Teatro, kuris, siūlydamas, sakykime, „nuosaikaus

formato“ scenos kūriniai (Konstantino Bogomolovo darbas čia būtu veikiau išimtis nei tendencija), ten-kina kokybiškos pramogos teatre besitikinčios publikos lūkesčius.

Pamenu, po Rimo Tumino „Re-vizoriaus“ premjeros 2001-aisiais Ramunė Marcinkevičiūtė, šiek tiek slėpdama apmaudą dėl pernelyg tradicinio pastatymo, rašė, kad žūrovai, einantys į Mažajį teatrą, bent jau žino, ko tikėtis, ir nebus apvilti. Šiandienos kontekste anq laiką Rimas Tuminas regis didis novatorius. Ir tai kelia nerimą.

Tarsi fotografija?

Tarsi nebūtų rytojaus. Jaunosios kartos Lietuvos fotografija, katalogas, sud. Justė Jonutytė, Paulius Petraitis, Vilnius: Rupert, 2013, p. 94, 500 egz.

Karolina Rybačiauskaitė

Atsiversti nesenai pasirodžiusių šiuolaikinės Lietuvos fotografijos katalogą „Tarsi nebūtų rytojaus“ paskatinio netikėti jo užmojai – parodyti kraštelių tos šiuolaikinės fotografijos, kurios, kaip sako viena katalogo autorius Rowan Lear, neslegia reprezentacijos svoris ir nevaržo nematomos gijos su praeitimi. Vienas mano draugas pavartės katalogą šūtelėjo: „Čia ne fotografija. Čia – žalia!“ Pagalvojau, kad jeigu tai ne fotografija, galbūt tai – toji postfotografija ar kas nors dar visai nauja? Atsisakydama ką nors teigti, ji teigia pati save, o lengvas „tarsi nebūtų rytojaus“ virsta šian-dienai ir iki rytojaus tēsiasi visą amžinybę.

Nors „Tarsi nebūtų rytojaus“ turėtų atspindėti darbus menininko, kuris vos tik pabudej savo trečiąja akimi ima fotografuoti viską, kas papuola, vartant katalogą labai stipriai juntamas katalogo sudarytojų Pauliaus Petraičio ir Justės Jonutytės įsikišimas. Jie neleidžia fotografijoms tekėti sava vaga, kaip savo tekančiai dienai ir paužėms tarp fotoaparato mygtuko paspaudimo leidžia judėti fotografai. Matyt, dėl to, kad fotografijos nebūtų it viena visai nereikšminga diena kitų danguybėje, sudarytojai nusprendė išskaidyti autorius po skirtinguosius puspapius. Kartais tokis sprendimas pasiteisina, ypač tada, kai sąsajos tarp greta atsidūrusių fotografijų atskleidžia ne taip tiesiogiai, pavyz-

džiu, ne tik per panašias faktūras, daiktų formas ar spalvas – žalsvus, pilkšvus, rausvus tonus. Neįprastai siejasi Nerijaus Rimkaus, Vulovak, Agotos Lukytės fotografijų estetika – vazinė gėlė ir jos portretas, balkono durų priverti gėlės lapai ir saulės apšiesta automobilių stovėjimo aikštėlės tvora. Žiūrint į nuotraukas kilo mintis, kad fiksuojama kasdienybė vis dėlto šiek tiek režisuoja – tai patvirtina tapatybę išduodantis rankos krašteli ar pasirinkimas rodyti šitą, o ne kita šešėlio pasiguldymą. Tad visai nesvarbu, ką fotografija vaizduoja, svarbu, kaip ir kad išvis vaizduoja, – ir ar čia būtų balti marškiniai tamsaus kostiumofone, ar dangus architektūros brūzgynuose – ceci n'est pas une pipe, – tai téra paviršius. Nors fiksuojamos atskiros akių, akivaizdu, kad laiko ši fotografija nestabdo, jis te-ka toliau.

Pavarčius katalogą ilgiau, ima atrodyti, kad fotografijos labai panašios – tarsi vieno, o ne kelių autorų. Netgi galima būtų paprikaištanti sudarytojams, kad pasirinko rodyti gana nedidelį skaičių fotografų, galbūt praleisdami tai, kas netiko jų „revoliucingam“ tikslui, ir rodydami tai, kas, jų manymu, labiausiai priartėja prie šiuolaikinės fotografijos, o ne tai, kokia toji šiuolaikinė Lietuvos fotografija iš tiesų yra. Nesinori tikėti, kad dingo ir pačiu fotografinė noras ką nors teigti, t.y. kaip nors save parodyti.

Anot Rowan Lear, fotografijos nesistengia fiksuoti nieko konkretaus ir objektyvaus – tik įvairias atities projekcijas, siūlo pamiršti rūpestį dėl autorystės ir susirūpinti atvaizdų poveikiui. Vis dėlto rūpestis dėl autorystės išlieka – panašu, kad skelbdami konkursą katalogą

sudarytojai taip pat kruopščiai išsi-rinko autorius ir net tada ne bet kaip sudėjo tarsi bet kokias jų nuo-traukas. Tačiau revoliucija nekvie-pia, nes interne teidant šviesolai-džiamis galima rasti šimtus tokų ir panašių. Be to, atsisakydamos bet kokių sąsajų su praciitimis ir kitokiais atramos taškais, jos smagiai tėsia postfotografinę TTL (neformali grupė: Gintautas Trimakas, Remigijus Treigys ir Alvydas Lukys) tra-diciją ir man kažkodėl primena sa-vitus a.a. Remigijaus Audiejaičio bandymus įvaizdinti muziką. Tik kad čia ieškoma neapčiuopiamos ateities ženkli...

Kita vertus, pagaliau viešai paro-dyti tie (foto)menininkai ir tokia ne-fotografija, kuri, esant tam tikrai oficialiai šalies fotografijos politiki, paprastai pasiliesta paraštėse. Gaila, kad katalogo pristatymas ne-tapo ir parodos atidarymu. Tada fotografinės istorijos perrašymo pa-stanga būtų dar tvirtesnė. Galbūt naujų istorijų perrašymo galima ti-ketis ne tik fotografijoje, bet ir ap-skritai vizualiuosiuose menuose? Straipsnyje apie „Vilniaus pavėsinę“ Maskvos Valstybiniam šiuolaikinio meno centre („Pasaka ne pasaka apie „Vilniaus pavėsinę“, Kultūros barai, Nr. 12, 2013) Kęstutis Šapoka taikliai nuginklavę mūsų įsisenėjusios sistemos stabukus, nors ir be tikslesnių argumentų. Galbūt galima tikėtis, kad kai vanduo suraibu-liuos, kur nors pasirodys ir jie...

Straipsnyje apie savo fotografijų albumą (Neišgyvento laiko paeškos, Lietuvos fotomenininkų sajunga, 1999) Alvydas Lukys rašo: „Foto-grafuojama viskas. Ir nėra „neteisingos“ nuotraukos. Yra man ar kitam galbūt šiu metu nereikalingos.“ Todėl būtų įdomu pažiūrėti į šį katalogą

Nerijus Rimkus, be pavadinimo

taip, kaip siūlo žiūrėti į tikrovę tame pateikta šiuolaikinės fotografijos strategija – staiga užmiršus visas pa-teiktas užuominas, kaip reikėtų jas skaityti. Žiūrint į pateiktus darbus, prisipažinsiu, apie ateity galvoti nesi-nori. Rowan Lear mini, kad fotografių sijoja fotografijos palaiķų pen-tenus, bandydami rasti ką nors gyvesnio, ką nors dinamiško, bet iši-žiūrėkim atidžiau – juk jiems labai nesiseka tai daryti! Čia tik kartais pasirodo kas nors įdomesnio, pavyz-džiui, vertikalus Ekvilinos Milaše-vičiūtės pirsų susidūrimas, tapybiškas Jono Lozoraičio žemėvežis ar elektroninis Nerijaus Rimkaus na-tū variantas, visa kita – tai tie patys

dažnai tapyboje ar kokie kitoje vaizdinėje samonėje besikartojantys minimalistiniai kampai. Kita vertus, atrodo, kad paminėtos fotografijos kaip tik ir žavi netikėtomis sąsajo-mis su istorija arba praeities regi-mybe. O tai, rodos, prieštarauja pa-ciai katalogo koncepcijai. Apskritai „Tarsi nebūtų rytojaus“ fotografijos nėra „neteisingos“, tiesiog jos labiau reikalingos ne žūrovui, o naujajai fotografijos istorijai. Ką gi galima daugiau veikti su tais nejma-nomais ateities dokumentais?

Taigi, neverta apsimetinėti, kad visiškai nesvarbu, kas bus rytoj, nes darosi baugu, kad rytojus niekuo nesiskirs nuo šiandienos.

Fotografavęs gražias moteris

Mados fotografo Erwino Blumenfeldo retrospektyva Paryžiuje, „Jeu du Paume“ muziejuje

Dovilė Daveluy

Šiuolaikinis mados pasauly neat siejamas nuo vizualinių jos reprezentacijų. Mados fotografija fiksuoja besikeičiančias tendencijas ir stilių, jamžina aukštosios mados dizainerių kūrinių vilkinčias Holivudo garsenybes, panardina į fantazių pasauly, akina ir vilioja. Fotografija padarė mądą neatsiejama šiuolaikinės populiariosios kultūros dalimi, masiniu fenomenu, pravėrusiu ekskliuzivinio mados pasauly duris visiems, kurie to pageidauja.

Mados fotografija gimė XX a. pradžioje Paryžiuje, kaip ir pati „aukštostai mada“. Pirmosioms mados fotografioms pozuodavo dizainerių ir siuvenėjų žmonos, draugės ir mūzos ar aukštajai visuomenėi priklausantios damos. Vėliau jas pakeitė aktorių ir galiausiai profesionalios manekenės. Pirmuoju profesionaliu mados fotografu laikomas prancūzas Adolfas de Meyeris. Jo 1913-aisiais amerikietiškame „Vogue“ žurnale išspausdinta nuotrauka, kuriai pozoavo milijonierius Vanderbilto duktė Gertrude, padėjo pamatus profesionaliai mados fotografių ir įkūnijo pagrindinius jos kanonus. Tiesi ir savimi pasitinkinti panelės Vanderbilt figūra, kuriai teatrališko išrai-

vaidziniai visuomet yra užsakyti, todėl kontroluojami, stilizuoti, nenažūrūs². Jam pritaria ir mokslininkė Rosetta Brooks, pabrėždama, kad tradiciskai labiausiai vertinamas būtent fotografijos sugebėjimas užfiksuoji, jamžinti efemeriskas akimirkas, taip atkuriant realu pasauli³. Kitai tariant, fotografija apskritai vertinama dėl gebėjimo sustabdyti žmogūškos būties trapumą, jamžinti mūsų patirčių spektrą, atskleisti mus supančio pasauly įvairovę. Savo ruožtu mados fotografija pasiduoda formalios, vartotojiskos visuomenės aprobuotos estetikos, kuri suvienodina mados vaizdinius ir byloja apie jų masinės produkcijos ir reprodukcijos užkulisius, diktatui. Mados fotografijose dominuoja gražūs, dažniausiai anomimiski kūnai, paversti objektais, eksponuojamais vizualiai malonių fantazijų fone.

Mados fotografijoje centrinę vietą neabejotinai užima moters figūra. Aleksandras Libermanas, presčižnės spaudos grupės „Condé Nast“, kuriai priklauso ir „mados biblija“ – „Vogue“, direktorių kartą pareiškė, kad „mados fotografių fotografuojant ne sukneles, o moteris“⁴. Tačiau feministės tyrietojos atkreipia dėmesį, kad iš tiesų fotografuojamos ne moterys, o tik jų kūnai. Ne viena mokslininkė negailestingai kritikuoja seksualizuotus, objektais paverstus kūnus mados fotografiųose ir ypač reklamose. Keturių dokumentinių filmų apie moterų reprezentacijas reklamose autorė Jean Kilbourne teigia, kad šie nepaprastai įtakingi mūsų visuomenėje vaizdiniai apsiroboja klasiniu grožio standartu: iš reklamų į mus žvelgia jaunos, visada lieknos stulbinamo grožio moterys, kurios seksualizuojamas pagal patriarchalinės Vakarų visuomenės normas, paverčiamos pasyviais objektais, paliekamos vujeristinio žvilgsnio valiai. Mados fotografių niša – tarp reklamos ir pornografių, tokia Zahmo išvada.

Turint omenyje kontroversišką mados fotografių koncepciją ir vietą meno pasaulyje, neišvengiamai kyla klausimas, kada ir kaip mados fotografas nusikrato komercinių mados reprezentacijų pančius ir pripažystamas „tikru“ menininku? Ir koks visuotinio pripažinimo suaukusių mados fotografių santykis su moterimis, kurias jie fotografuoją? Atsakymu į šiuos klausimus ieškau Paryžiuje, „Jeu du Paume“ muziejuje, eksponuojamoje Erwino Blumenfeldo retrospektyvoje.

Erwinas Blumenfeldas laikomas vienu iš originaliausių ir įtakingiausių XX a. mados fotografu, nors tokiai tapo visiškai atsitiktinai be jokio profesionalaus pasirengimo. Gimęs 1897-aisiais žydi šeimoje Berlyne ir Pirmojo pasaulinio karo metais dirbęs greitosios pagalbos vairuotoju, karui pasibaigus Blumenfeldas emigruoja į Amsterdamą ir ten atidarо rankinių parduotuvę. Atsitiktinai parduotuvės patalpose randa fotografijos laboratoriją, ku-

Erwin Blumenfeld, Lisa Fonssagrives ant Eifelio bokšto, 1939 m.

iovė – spalvos. Ryškios spalvos ir jų žaismas, pavyzdžiui, nuotraukoje, vaizduojančioje tą patį modelį, vilkinči identiškus, tik skirtinę spalvų drabužius, suteikia Blumenfeldo mados fotografioms kerinčio žavesio. Jos tampa vizualiniu 5–6-ojo dešimtmecijų mados pasauly ženklu.

Tiesa, Blumenfeldo polinkis eksperimentuoti ir savitos fotografijos technikos ne visuomet patenkindavo mados fotografių užsakovus. Tačiau galbūt kaip tik dėl šio savo nenoro vykdyti komercinės mados fotografių užgaidas jis tapo visapusišku ir pripažintu menininku, ne tik fotografu, tarnaujančiu mados pramonei.

Lieka paskutinis klausimas – koks Blumenfeldo santykis su jo mados fotografių pasirodančiomis moterimis? Feministiskai nusiteikusios kritikės(-ai) tikrai turėtų dėl ko pikti. Dažnai moteris Blumenfeldas naudoja tik kaip prie-monę norimam vaizdui ir išpūdziui išgauti. Vienoje žymiausią fotografa nuotrauką, 6-ajame dešimtmetyje publikuotą ant „Vogue“ žurnalo viršelio, iš moters veido liko tik akys ir lūpos (ši fotografija dažnai vadina „stirnos akimis“). Toks iki erotinių fragmentų redukuotas moters kūno išskaidymas, pavertmas objektu – dažnas Blumenfeldo mados fotografių ypatumas, galbūt teisinamas jo menine, o ne komercine kūrybos vizija.

Nevienareikšmį išpūdį jo meninėms ir kasdienėms ambicijoms susiekių ir liudijimai, kad Blumenfeldas buvęs labai charizmatiškas, nuolat apsuptas moterų dėmesio, garsėjęs meilės romanais. Sėkmės apogėjue jam mielai pozavo tuometinės žvaigždės, tokios kaip Audrey Hepburn ar Marlena Dietrich. Blumenfeldas neabejotinai turėjo ne-paprastą gebėjimą tiek suteikti jo fotografiuojamoms moterims ištobus grožio, erotiškumo aurą, tiek jas paversti neatpažistamai sudarantys kūnais, atspindinčiais savitą jo pasauly viziją ir sofistikuotas fotografovimo technikas. Ne veltui britų televizija BBC dokumentiniams filmui apie Blumenfeldą parinko pavadinimą „Vyras, kuris fotografovę gražias moteris“. Tai bent jau dalis tiesos apie menininką, kurio galios keisti vaizdą (ir istoriją) troško ižymybės.

¹ A. Oliva, N. Angeletti, *In Vogue: An Illustrated History of the World's Most Famous Fashion Magazine*, Rizzoli, 2012.

² O. Zahm, *On the Marked Change in Fashion Photography*, in: L. Welters, A. Liliehethun, *The Fashion Reader*, 2011.

³ R. Brooks, *Fashion Photography: The Double Paged Spread*, in: L. Welters & A. Liliehethun, *The Fashion Reader*, 2011.

⁴ A. Oliva, N. Angeletti. *Op. cit.*

⁵ The Photographs of Erwan Blumenfeld: Très Glam, *The Economist*, 2013.

⁶ T. Blanchard, *The Extraordinary Story of Erwan Blumenfeld*, *The Telegraph*, 2013.

Paroda veikia iki sausio 26 d.

„Jeu de Paume“ muziejuje
(Konkordijos aikštė 1, Paryžius)

Erwin Blumenfeld, Audrey Hepburn, 1950 m.

ERWIN BLUMENFELD PAVELDO FONDAS

kingumo suteikia ant klubo padėta ranka, žvelgia tiesiai į fotoaparato blykštę. Juodame nuotraukos fone išryškėja balta jos suknėlė, išsiuvinėta juodais augaliniais motyvais¹.

Nuo to laiko mados fotografija vystėsi, keitėsi ir suklestėjo, tapdama neatsiejama mados ir žiniasklaidos pasaulyje. Vis dėlto jos koncepcija išlieka sudėtinga ir nevienareikšmė, ir kritiškai nusiteikiai tokios fotografių atžvilgiu netrūksta. Mados fotografija dažnai laikoma nevisaverčiu meninės fotografių žanru. Žurnalistas ir įvairių leidinių redaktorius Oliveris Zahmas kritiškai primena, jog net ir geriausia mados fotografija tarnauja mados pramonei. Anot jo, mados

Begalinis persikėlimas

Pokalbis su Sebastianu Diazu Moralesu

Sebastianas Diazas Moralesas – argentiniečių menininkas, kuriantis videodarbus, kuriuose mezgamos įvairios fikcijos ir realybės santykiai formos. Sausio 31 d. Šiuolaikinio meno centre, Vilniuje, atidaramos personalinės Moraleso parodos proga menininką kalbina ŠMC kuratorė Inesa Pavlovskaitė.

Jūsų kūriniai pasižymi žanrine įvairove, juose susilieja dokumentiniai, fantastiniai filmams, eksperimentiniai kinui, fikcinei žurnalistikai būdingi motyvai ir

strategijos. Jie nufilmouti skirtinguose pasaulio taškuose: Afrikoje, Azijoje, Lotynų Amerikoje. Kaip Jūs pradedate dirbtį ir kas lemia vieną ar kitą išraišką?

Dažniausiai mano darbai gimus iš impulsu daryti ką nors dėl ko nors – tarkime, kritiskai apmąstyti tam tikrą idėją ar pritaikytį ją prie specifinių aplinkos ar situacijos. Turiu savas formulutes ir kalbėjimo būdus, bet jei situacija iš manęs reikalauja kitų priemonių, dažniausiai stengiuosi atsiakyti specifičių kalbos ar naratyvo metodų. Šalia racionaliosios ir konceptualiosios veiklos pu-sės taip pat egzistuoja ir nemenka emocijų dalis. Stengiuosi jautriau reaguoti į aplinką ir perkeliu tą jautrumą į kūrinį.

Regis, kaip meninė priemonė ir strategija Jums ypač svarbi fikcija. Kaip suprantate fikcijos santykį su realybe? Tiksliau, ar fikciją aptinkate realybėje, ar ji pasirodo dėl medijavimo?

Mokslinės fantastikos autorius J.G. Ballardas yra paklausęs: „Kiek fikcijos prasiskverbė į mūsų kasdienybę? (Masinė prekyba, reklama, į reklamos rūši panaši politika, nuolatinis mokslo ir technologijų paverčimas populiaraisiais vaizdais, sparčiantis tapatybių maišymasis ir jų nykimas plataus vartojimo prekių lauke, televizija, užkertanti kelią laisvai ir originaliai reaguoti į partitą.) Ar mes gyvename milžiniškame romane? Ir jei fikcija jau supa mus, tuomet ar reikia rašytojui (kūrybingam kūrėjui) išradinėti pramanąt romano turinį? Galbūt rašytojo užduotis – išrasti tikrovę?“

Tiek savo darbuose, tiek gyvenime tyrinėjū šią tikrovęs ir reprezentacijos susidurimo idėją. Laikydamas jas neatskiriamu dvinariu junginiu, dirbu su tikrovęs elementais ir stengiuosi sukurti savitos formos ir prasmės fikciją, kuri, gražintą atgal į tikrovę, sukurta dar viena, naują tikrovęs vaizdą. Tad, kaip jau minėjau, takoskyros tarp tikrovęs ir fikcijos neįžvelgiu.

Ar prieš filmuodamas sugalvojate scenarijų?

Kartais taip, kartais ne. Turiu kinematografinį išsilavinimą, o meninį suvokimą išlavinau labiau intui-

tyviai. Formaliai išorinių pasaulių suvokiu kaip sceną. Yra vietų, kur ši scena atviresnė, labiau nenuuspėjama nei kitur. Pasitaiko tokį turtinę reginį, kad dažnai net neprireiki scenarijus – akiai pakanka tiesiog sekti kasdienybės įvykių srove. O kartais scena būna taip tiksliai sukompunuota, kad neberekia nieko keisti. Belieka tik parašyti scenarijų ir pridėti keletą naujų elementų. Man patinka improvizuoti remiantis idėja – laikau tai iššūkiu. Iš scenos, iš tos specifinės realybės paimu mane sudominusius elementus ir tyrinėju juos, lyg jie būtų viisiškai nauji.

Savo kūriniuose kaip pasikartojančią motyvą naudojate sudvejinimą. Jis gali pasireikšti specifine instaliacijos forma (dvigubas ekranas ir vaizdų dvejinimas videodarbe „Orakulas“, 2008) arba pagrindiniu vizualiu kūrinio motyvu (veidrodis „Nuvokime“, 2012). Regis, veidrodis šiuo atveju yra pirmapradis pasaulio reprezentavimo prietaisas (tas, kuris yra prieš filmavimo kamerą), o filmavimo kamera – jo ipėdinė. Kokį santykį tarp jų ižvelgtumėt?

Kino kamera, veidrodis, daiktų suvokimas, koncepcijos, idėjos, būdas, kurio transformuojamė daiktus savo mintimis – visa tai veikia kaip vietas, kurioje gyvename, veidrodis. Kita vertus, tai subjektyvu. Tikiame, kad daiktai yra vienokie, nes vadovaujamės visuotine sutartimi, tačiau kartais, atidžiai išsižiūrėjė į savo veidą veidrodyje, galime ižvelgti kitus, nepažintus veido bruožus. Paňašiai nutinka, kai užsispoksome į kitą asmenį ar daiktą ir jis tampa kažkuo svetimui. Veidrodis ir kino kamera īgauna galią transformuoti daiktus, jei juos pastatysime reikiamu momentu ir nukreipsimė reikiamą kryptimi. Mane domina veidai, kuriuos mums atspindi veidrodis ir kino kamera. Mane domina perėjimai, kuriuos jie gali atverti.

Tęsiant pradėtą pokalbį apie pasikartojimą: pagrindinis veikėjas kūriniuose „Fragmentai I“ (2012) ir „Fragmentai II“ (2012) nepaliauja-

Sebastian Diaz Morales, kadrus iš videodarbo „Kabantis“ („Suspension“), 2014 m.

mai varsto duris ir suka ratus laiptinėse. Ką reiškia šios kartotės be pabaigos?

Šiuo atveju pakartojimai susiję su bandymais atrasti kitus kelius jau įprastame tam tikros vienos žemėlapje. Šiouse darbuose norėjau iš naujo pamatyti Buenos Aires. Sukūrė savotišką labirintą be galimybės pažinti galutinį signifikatą – tai sugriauna išankstinių vienos suvokimų. Noriu, kad būtų galima iš naujo išvysti vietą, kuri buvo paslėpta po kitais tikrovės sluoksniais. Čia durys funkcijuoją kaip jau minėti perejimai veidrodžiuose. Veikėjas atidarinėja duris ir aptinka naujas erdves, kurios, tarsi kitos dimensijos, atskleidžia kitaip nei prieš tai buvusios. Man labiausiai patiktu, jei šiame filme veikėjas visą

dieną, o galbūt ir be galio, atvérinėtų vis skirtinges erdves.

Teko skaityti, kad tasai kafkiškų bruožų veikėjas gyvenime yra menininkas, tiesa?

Šis personažas, Federico Zuckerkeldas, yra mano draugas, kuri prieš daug metų sutikau centrinėse Buenos Airių gatvėse. Gatvės visada būdavo mūsų susitikimų vieta; lygiai taip pat, kaip ir filmuose „Fragmentai“, bendrą kalbą rasdavome įvairiuose nuošaliuose kampeliuose. Tiesa, Federico priklauso judėjimui, labai susijusiam su surrealizmu, todėl jam ši idėja nepasirodė kaip scenarijus – atvirščiai, jis ją suvokė kaip logišką ir natūralų dalyką. Kadangi jis viską suprato būtent taip, filmuodami iš

tiesų buvome linkę tikėti, kad durys mus perkelia į skirtinges vietas.

Neturėjome leidimų filmuoti, apšvietimo įrangos, trikojo. Buvome tik jis ir aš kažkur pakampėje su maža kamera, besilepiantys nuo žmonių, kurie mums uždraustų žengti pro duris. Man tai be galio patiko, mes buvome tarsi du kito filmo personažai, filmuojantys šį filmą.

Mačiau parodos „Ficciónario“ architektūrai paruoštus piešinius, vaizduojančius masyvias konstrukcijas ir neįprastus perėjimus. Regis, ketinate čia sukurti erdvę, kuri aktyviai veikštų žiūrovus. Atsisakote kino salėms būdingo pasyvaus kūno. Kaip ši architektūrinė instalacija susijusi su videodarbuais ir kuo ši situacija skiriasi nuo konvencionalių videodarbų ar filmų rodymo?

ŠMC parodoje ketinu sukurti erdvę, kuri sužadintų žiūrovą ir leistų jam pasinerti į kitokią dimensiją, apie kurią čia kalbame. Tai realizuoti muziejaus ar galerijos erdvėje yra didesnis iššūkis nei, tarkim, rodyti videodarbus ar filmus kino teatre. Kino teatre yra kiti standartizuoti kodai, ten erdvė tampa naratyvo, kuris priverčia žiūrovą suspenduoti nepasitikėjimą, dalimi. Mene šie kodai yra paslankesni ir atviresni, tad pati fizinė erdvė tampa atvira transformacijoms. Man patinka kino teatro ritualas, kai susėdame tarsi Platono oloje ir stebime šešelius, bet taip pat patinka fiziškai tyrinėti šešelius parodos erdvėje.

Sebastian Diaz Morales, kadrus iš videodarbo „Nuvokimas“ („Insight“), 2012 m.

Paroda veiks sausio 31 d.–kovo 16 d.

Prancūzų kino niekad nebus per daug

Prasidėda festivalis „Žiemos ekranai“

Šį ketvirtadienį prasidėję „Žiemos ekranai“ jau devintą kartą kviečia pažiūrėti naujų prancūziškų filmų, susitikti su gyvu kino klasiku Otar Joselianiu ir prisiminti iškilius prancūzų rašytojus Marguerite Duras ir Romainą Gary. „Žiemos ekranai“ Vilniuje vyks sausio 24 – vasario 2 d. „Skalvijos“ kino centre, „Pasakoje“ ir ŠMC kino salėje. Po to filmai iškeliaus į kitus Lietuvos miestus: Kauną, Klaipėdą, Šiaulius, Panevėžį, Alytų, Marijampolę, Nidą, Palangą bei Visaginą.

Pagrindinė programa

Pagrindinėje programoje šiemet bus parodyta dešimt naujų filmų, sukurtų ne tik Prancūzijoje, bet ir frankofoniškose šalyse.

Filmu „Mano mažoji mergaitė“ („Ma belle gosse“, 2012) debiutavusi kanadietė Shalimar Preuss studijavo taikomuosius menus bei kiną JAV ir Prancūzijoje. Ji pasirinko tradicišką prancūzų kino debiutantams temą – brendimą ir pasakoja apie vasaros atostogas atokioje saloje leidžiančią septyniolikmetę merginą. Madina laukia laiško. Kambarje ir paplūdimyje, šalia kaledimo. Laukia apsuptyta tévo ir giminaičių, stebédama paslaptingą kalini.

Dokumentininkės ir žurnalistės patirties turinčios režisierės Alix Delaporte filmas „Anželė ir Tonis“ („Angèle et Tony“, 2010), už kurį ji 2012 m. pelnė geriausio debiuto „Cezari“, nukels į Normandijos uostą ir taip pat pasakos meilės istoriją. Anželė nori pradeti naują gyvenimą šalia žvejo Tonio. Tačiau šis ijdėmiai ją stebi ir laikosi atstumo: mergina jam atrodo per graži, jis biuo patikėti jos jausmais.

Kitas debutantas – politikos mokslo JAV ir Prancūzijoje studijavęs Rani Massalha – nukels į Palestinos zoologijos sodą. „Žirafiodas“ („Giraffada“, Prancūzija, Palestina, 2013) herojai yra veterinaras Jacinas ir jo sūnus Zijadas, kuris daug laiko praleidžia su gyvūnais, ypač su dvieju žirafomis. Žirafos patinas žūsta per lėktuvą antskrydį, o patele negali gyventi viena. Zijadas nusprenzia rasti jai naujų draugų. Bet vienintelis zoologijos sodas, kuris galėtu padėti, yra Tel Avive.

Antrasis Xabi Molia filmas „Užkarautojai“ („Les Conquérants“, 2012) pasakoja apie iþrolius, kurie susitinka tévo laidotuvėse. Jie turi nedaug ką bendra, gal tik tai, kad abu yra nevykčiai. Tačiau Galadas ir Noë jisitikinė, kad juos persekiuantibloga lematis – atpildas už tévo jýkydþia šventos relikvių vagystę. Jie nusprenzia rasti relikвиþ, o kartu ir sëkmę.

„Žiemos ekranai“ atidarymo filmą „Anri“ („Henri“, Prancūzija, Belgija, 2013), kuris pernai buvo rodytas Kanuose, sukûrė populiarį aktorę ir režisierę Yolande Moreau, lietuvių žiûrovams pažystama iš filmo „Serafina“, kur ji suvaidino genialią keistuolę – savamoksle dailininkę. „Anri“ herojus yra penkiasdešimt-

metis nedidelio restoranėlio šeimininkas, po žmonos mirties paguodą radęs psichikos negalią turinčios merginos Rozetės glébyje. Rozetė svajoja apie meilę, artumą ir normalumą.

tės Viktorija. Miškų apsuptyme name ją nuolat stebi policininkas ir budrûs kaimynai. Viktorija pradeda naujų gyvenimą kartu su mylimaja Florens. Tačiau praeitis ir neaiški grësmë nuolat tyko abiejų moterų.

gija, 2012). Vieną filmo autorui Jungą 1971 m. išvaikino belgų šeima. Jis buvo vienas iš 200 tükstančių vakių, kurie paskrido po pasaulį po karą Korëjoje. Filme komiksų autoriumi tapęs Jungas prisimena vaikystę – našlaičių prieglaudą, atvykimą į Belgiją, gyvenimą šeimoje, sudëtingą pauaglystę, tapatybés paieškas. Filmo autorai derina asmeninio archyvo dokumentus, nuotraukas ir animacinių piešinių, taip tarsi iš naujo apibrëždami kino animacijos ribas.

Gražūs susitikimai

Keliu sinefilų kartą numylétinis Otaras Joselianis sausio 23–27 d. lankysis Vilniuje ir pristatys savo filmų retrospektivą, kurią sudaro ir Gružijoje, ir Prancūzijoje kurti režisieriaus filmai.

Otaras Joselianis gimė Tbilisyje 1934 m. vasario 2 d., 1965 m. baigė Maskvos kinematografijos institutą, 1962 m. debiutavo trumpo metražo filmu „Balandis“, vëliau kûré dokumentinius filmus. Debiutinis Joselianio pilno metražo vaidybiniis filmas „Lapams krentant“ (1966) Kanuose buvo apdovanotas FIPRESCI prizu ir Georges'o Sadoulis premija. Nuo tada Joselianio filmai nuolat sulaukia tarptautinių kino festivalių dëmesio ir apdovanojimų. 9-ojo dešimtmecio pradžioje režisierius emigravo į Prancūziją.

Joselianis kuria taip, kaip gyvena – gurkšnodamas vyną kartu su draugais, mëgaudamas kiekviena gyvenimo akimirka. Jis išsitinkęs, kad „kinas gali būti tik autorinis ir joks kitas. Visa kita – nera kinas, užtat jis labai gerai parduodamas, ir tai gerai. Kuo daugiau Prancūzijoje parduodama „blokbasterių“, tuo daugiau pinigų turi Nacionalinis kinon centras autoriniam kinui.“

Joselianį erzina, „kai kine daug kalbama. Prancūzų kine kalbama labai daug. Tai susiję su „Comédie Française“ tradicija, su Molière'u, tai teatro tradicijų perkélimas į kinematografią. Kinas turi būti suprantamas be žodžių. Nes tai cirkas. Man reikia tik muzikos ir veiksmo: gestai, žvilgsniai, žmonių judëjimas pagal jų santykį su kitais trajektoriją, pagal santykį su kina kamera.“

Joselianis mano, kad „šiuolaikinius herojus – ne motina Teresė. Manau, jis tiesiog buvo išsitinus, kad turi atlkti tokią funkciją. Ir disidentai – ne didvyriai. Dabar didvyrišumas yra likti savimi. Manau, „Sodai rudenį“ apie tai.“

Ankstyvojo Joselianio filmo „Gyveno strazdas giesmininkas“ (1970) herojus – jaunas ir gabus muzikantas – atsitiktiniai žuvø taip ir nespėjus nieko svarbaus nuveikti. Kasdienybè užgrizdinës smulkiai darbais ir pagalba mielai jo gerumu besnaudojantiems draugams, filmo herojus nespėjo padaryti nieko reikšmingo. „Soduose rudenį“ (2006) režisierius tarsi pakeitë požiuri. Jis netapo atlaidesnis. Gyvenimas ir šia-

me filme yra atsikiltinumų ir smulkiai kasdieniškų reikalų suma. Na, kartais galima sodinti medžius ar priziūrēti vejų. Tačiau Joselianis tarasi sako, kad prasmë ir glûdi tuose visuose nereikšminguose dalykuose. Ir, žinoma, pirmiausia – sielos laisvėje.

Apie tai Joselianis kalba ir kituose retrospektivose filmuose – autobiografiškame „Šantrapa“ (2010), poetiškoje „Pastoralėje“ (1976), ironiškoje „Drugelių medžioklėje“ (1992), kur režisierius bene pirmą kartą prabilo apie senosios Europos, jos idėjų ir kultūros mirtį. Viename interviu jis sakė: „Je dabar Parížuje staiga atsirastų Emile'is Zola arba Guy de Maupassant'as, mes jiems sukeltume siaubą. Ir gal jiems bûtu malonus, kad yra žmonių, kurie užsispyrë gina iš jų paveldėtą gyvenimo bûdą.“ Šią temą režisierius plétojo ir filmuose „Sudie, mano karvide“ (1999) bei „Pirmadienio rytas“ (2002).

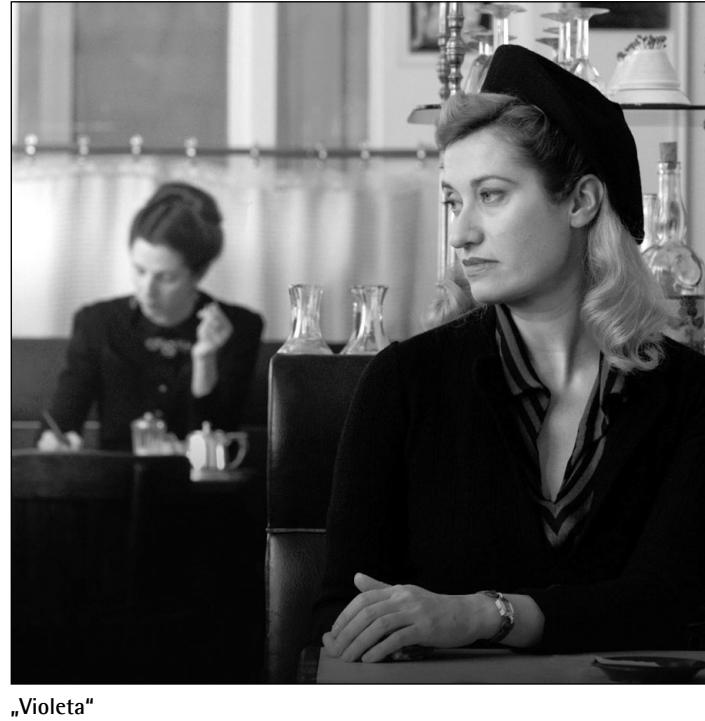
„Skalvijoje“ iþyks trys susitikimai: 24 d. 18.40 (prieš „Šantrapą“), 25 d. 18 val. (prieš „Sudie, mano karvide“), 26 d. 18 val. (prieš filmus „Balandis“, „Pastoralė“).

Ir prisiminimai

Prancūzų institutas šiemet mini dviem iškilių prancūzų rašytojų – Marguerite Duras ir Romaino Gary – šimtasiąs gimimo metines. Pagal Duras scenarijus filmu sukûrė ne vienas garsus režisierius (Piteris Brookas, Tony Richardsonas, René Clement'as, Jeanas-Jacques'as Annaud), tačiau savo pačios kurtuose filmuose rašytoja eksperimentavo daug drâsiu. Duras domino naujos kino išraiškos priemonës, padésiančios perkelti į ekraną novatoriškų jos prozos kûrinių konstrukciją, žodžio ir vaizdo, vaizdo ir ritmo, laiko ir prisiminimų santykiai ekrane.

„Žiemos ekranai“ parodys tris Duras filmus: „Indijos daina“ („India Song“, 1975), „Natali Granžė“ („Nathalie Granger“, 1972), „Agata ir beribiai skaitymai“ („Agatha et les lectures illimitées“, 1981) ir pagal rašytojos scenarijų sukurtą Alaino Resnais „Hiroshima, mano meile“ („Hiroshima, mon amour“, 1959), laikomą vienu pirmųjų prancūzų Naujosios bangos filmu ir pirmuoju kino bandymu vaizdais pertiki sâmonës srautą.

Artimus taip pat ne kartą ekrinuoto Romaino Gary santykius su kinu (jis laikë save nesantuokinio rusų nebyliojo kino žvaigždës Ivanu Mozžuchino sūnumi ir buvo vedges Jeano-Lucu Godrado'o filmo „Iki paskutinio atodūsio“ aktorę Jean Seberg) primins garsaus režisieriaus Costa-Gavraso filmas „Moters šviesa“ („Clair de femme“, 1979). Šios paslaptingos meilës dramos scenarijus bendraautorius buvo Milanas Kundera, o pagrindinius vaidmenis sukûrė Romy Schneider ir Yves'as Montand'as.

„Violeta“

„Anri“

Aistringi meilës romanai (Leduc buvo biseksualiai) ir dramatiškas likimas tapo rašytojos romanų pagrindu. Didžiąją gyvenimo dalį Leduc globojo Simone de Beauvoir, su kuria jos susipažino 1945-aisiais. Moteris siejo artimi ryšiai, nors Leduc rašydama siekë iðsilaisvinti, o de Beauvoir – neišeisti iš savo rankų tradicinių normų nepaisančios rašytojos likimo. Violette Leduc suvaidino Emmanuelle Devos, Simone de Beauvoir – Sandrine Kiberlain.

Pernai Berlinalėje „Sidabrinių lokiu“ apdovanotas garsaus kanadiškų režisieriaus Denis Coté filmas „Vik ir Flo pamaté lokî“ („Vic+Flo ont vu un ours“, Kanada, 2013) išsiskiria originalia kina kalba. Filmo herojë – iš kaléjimo į vaikystës namus sugrëžusi nebe pirmos jaunys-

li patartai, kur nelaimingo gyvenimo šaknys. Tik kad jam pačiam, tokiam sutrikusiam, visai neprošal bûty daktarais.

Apie Mahamat-Salehą Harouną girdėjo kiekvienas, bent kiek besidomintis naujuoju Afrikos kinu. Naujos režisieriaus dramos „Grigris“ (Prancūzija, Čadas, 2013) herojus – dvidešimt penkerių metų jaunuolis paralyžiuota koja, svajontis tapti šokeju. Kai šeimą ištinka nelaimë, jis susideda su kontrabandininkais. „Grigris“ buvo rodytas oficialioje Kanu kino festivalio programoje, jo humanizmas sulaukë itin aukštų prancūzų kino kritikų vertinimų.

Prancūzų animacijos gerbëjams skirtas Laurent'o Boileau ir Jungo Henino dokumentinis animacinis filmas „Medaus spalvos oda“ („Couleur de peau: Miel“, Prancūzija, Bel-

Pagiriamasis žodis melo menui

Nauji filmai – „Amerikietiška afera“

Živilė Pipintytė

Sukčiai, manipuliuotojai, fomenalūs apgavikai – mėgstami amerikiečių kino personažai. Davidas O. Russellas moka rodyti dviprasmiškus, įvairių amerikietiškų kompleksų varginamus herojus. Tai jrodė ir pernykštis jo „Optimisto dienoraštis“, iš ankstesni filmai „Trys karaliai“ ar „Kovotojas“. Naujausias režisieriaus filmas „*Amerikietiška afera*“ („American Hustle“, JAV, 2013), jau sulaukęs daugybės prestižinių apdovanojimų ir vienas realiausių pretendentų į šiųmetinius „Oskarus“, vis dėlto yra šis tas daugiau už pasakojimą apie gudrią aferą. Tai įžvalgi ir gana ciniška, virtuoziškai suvaidinta amerikietiškos svajonės studija.

Pagrindiniai filmo personažai – sukčių pora Irvingas ir Sidnė bei FTB agentas Ričiš, – kiekvienas sa-vaip siekia įgyvendinti didžiules ambicijas. Pagrindinė – sukurta save kitą: geresnį, turtingesnį, žavesnį, seksualesnį, nei lėmė gyvenimo aplinkybės. Tai reiškia paneigtį skurdižią kilmę, menkas gyvenimo perspektyvas, prasimūsti, susikalti kapitalą arba karjerą. Todėl herojai yra linkę pateisinti bet kokias priemones ir puikiai įvaldė manipuliavimo kitais menų. Filmo pabaigoje užkadrinės Ričio balsas pasakys, kad jo istorija – amžina, nes tai – išgyvenimo drama. Bet, sakyčiau, tai greičiau režisieriaus ironija, nes tradicinės išgyvenimo dramos amerikiečių kine jau senokai persikėlė į kosmoso platybes. Su naujausiu tokios dramos pavyzdžiu – Alfonso Cuarono „Gravitacija“ – Russellas, laimė, neturi nieko bendra. Užtut „Amerikietiškos aferos“ kūrėjai turi puikų ironijos jausmą ir sugeba patys apgauti žiūrovus.

Pirmaoji scena turėtų išlikti kino analuose: nebejaunas, pilvotas, pralikęs Irvingas (Christian Bale) įdomiai žiūri į savo atvaizdą veidrodje. Jis sušiaušia viršugalvio plaukus, kruopščiai priklijuoja nedidelį šinjoną, kol galū gale sukuria šukoseną, kadaise vadintą „vidine paskola“, o respektabilū įvaidžių užbaigia madingais akiniu. Taip Russellas su Bale'u atskleidžia ir Irvingo charakterį – jo nuoseklumą, kruopštumą, mokėjimą išjausti į vaidmenį, kurti kitą save.

Iš skurdaus Bronkso kilęs Irvingas turi svajonę, kurią išgivendina

pamažu, bet nuosekliai. Jis yra sukučius, prekiava padirbtais paveikslais, turi valykľų tinklą, kuriose, matyt, ir plauna nedorai uždirbtus pinigus. Susitikimas su kita tokia pat svajotoja Sidnė (Amy Adams), kurii atvykusi į Niujorką ryžtingai užbraukė savo pracių, regis, abiem atneše tik sėkmę. Sidnė puikiai imituja angliską akcentą ir apsimeta turinti rysių Londono bankininkystės sluoksniuose. Ji tikraja to žodžio prasme papildo Irvingą.

Tiesa, jų karštus santykiai temdo Irvingo žmona – gudri idiotė Rozalina (Jennifer Lawrence), puikiai manipuliuojanti Irvingo jausmias sūnui. Tačiau meilė ir sėkmė papras-tai aptempto protus. Todėl Irvingas su Sidnė pakliūva į FTB agento Ričio (Bradley Cooper) paspėstus spastus. Kad išgelbėtų kailį (ir meilę), jie turi dalyvauti Ričio plane pagauti už rankos korumpuotus politikus. Pirmaja aferos auka turiapti meras Karminė (Jeremy Renner) – velnio neštą ir pamestą, susijęs su mafija, bet, regis, nuoširdžiai siekiantis savo rinkėjams naujų darbo vietų, taip pat sugebantis manipuliuoti politikas. Irvingas jam turi pristatyti arabų šeichą, kuris žada investuoti į Atlantik Sičio kazino atstatymą.

FTB provokacija išvirsta daug pavojingesne ir sudėtingesne afera, nei buvo sumanyta, tad didžiąją filmo dalį ir sudaro jos vingiai, kuriuos būtų nedora atskleisti. Filmo viduryje, regis, ir režisierius į ją trumpam įklimpsta, bet kartu pademonstruoja sugerbėjimą nuo farso ar tradiciškos kvailių komedijos pereiti prie realios įtampos ir grėsmės kupinų epizodų. Tai įkūnija filmo titruose nenurodytas ir trumpam filme pa-sirodės Robertas De Niro, suvaidi-

nęs grėsmingą mafiozą, atvykusį susipažinti su arabų šeichu.

Tačiau daug įdomiau sekti ne netikėtai pasibaigusią aferą, o jos herojus. Jie nuolat dėvi kaukes, ne-pripažiusta jokių taisyklų, bet visi filmo personažai neįtiketinai tiksliai psychologiskai motyvuoti, jų charakteriai – unikalūs. Russellas su aktoriais skirtingus personažų tapatybės sluoksnius lupa tarsi svogūnus. Sluoksnį po sluoksnio. Kai jau, regis, suvokė, kas yra vienas ar kitas herojus, atskleidžiamas dar vienas jo sluoksnis, ir taip visą filmą.

Gal tai ir ciniška, bet negali nesizaverti Irvingo ar Sidnės ižvalgumu, žmonių silpnibių pažinimui, mokėjimu numatyti kelis ējimus iš anksto. Sukčius toks ir turi būti, bet paradoxu – regis, filmo kūrėjus labiau domina jų žmogišumas, meilė vienas kitam, tikėjimas draugystės idealais. Juolab kad būtent sučiai ir apgavai-ki filme gali jauti tikrus jausmus ir būti sentimentalūs ar solidarūs. FTB agentas šaliai jų – tik tušybės ir ambicijų kupinas isterikas.

Todėl tokia svarbi Russellui Irvingo ir mero Karminės draugystės li-

nija ar dvięjų Irvingo mylimujų – Sidnės ir Rozalinos – susidūrimo moterų tualete scena. Iš pirmo žvilgsnio ją laimi eksecentriška idiotė Rozalina, tiksliai iliustruojanti Irvingo frazę, kad ji „pasvyaus ir agresyvaus ka-ratė Picasso“, bet galiausiai vis dėlto nugali Sidnės intelektas. Abiem aktoriams to nepritaikysi. Lawrence, be abejio, mėgaujasi savo perdėm kincinės herojės, įtikėjusios intencijų galia, fiziškumu ir vulgarumu, bet Adams, visą filmą vilkinti itin atviras bliuzeles, priverčia nuolat abejoti savo herojės ketinimais, mintimis, siekiai.

Russellas nevengia ir metaforiškų užuominų – tai ir pirmasis Sidnės ir Irvingo apsakabinimas, aplinkui besukant ant pakabų sukabintiems išvalytiems drabužiams, Sidnės ir Ričio šokis diskotekoje, nebaigtas atsargaus Ričio viršininko pasakojimas apie žvejybą su broliu žiemą. Tos ir kitos metaforos – lyg užuominos, kur ieškoti paslėptų filmo prasmių. Suradusiuji jos, žinoma, neguodžia, bet kartu ir nenuvilia paisyžių rizikuoti, kad sukurta grąžesnį ir turtingesnį save.

„Renuaras“

kai miršta dailininko žmona ir pasiekia žinia, kad sūnus Žanas sužieštas kare. Bet senatvės ir ligos iškan-kinto Renuaro (Michel Bouquet) namuose pasirodo nauja pozuotoja Andrė (Christa Theret). Jos energija, grožis ir nepriklausomybė pri-pildo namus gyvenimo džiaugsmo, kuris nušvies dailininko paveikslus. Jų atmosferą, spalvas, ypatingą Andrė kūno švytėjimą Bourdos nori atkurti filme.

Dailininko ir pozuotojos istorija režisierius papildo kita – Andrė ir iš karo sugrižusio Žano (Vincent

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Teksasas ir jo apylinkės

Krėsle prie televizoriaus

...Teksaso dykumoje rastas nu-šauto darbininko iš Meksikos Mel-kiadeso Estrados lavonas. Pirmą kartą ji užkasė skubėdami, antrą kartą perlaidojo miestelio kapinėse. Tačiau Estrados draugas fermeris Pitas (Tommy Lee Jones) pagrobia jauną pasienietį Maiką ir priverčia ji iškasti numirėlį. Pitas nori išpildyti Estradai duotą pažadą ir palaidoti ji įgimtojoje Meksikoje. Dar jis nori nubausti žudiką. Tai ir yra Maikas. Su įkaitu ir priek mulo prireštu negy-vėlio kūnu Pitas leidžiasi į kelionę. Maikui tai bus kelias į atpirkimą.

Amerikiečių aktoriaus Lee Jone-so debiutinis filmas „*Trejos Melkiadeso Estrados laidotuvės*“ (BTV, 30 d. 21.30) sulaukė Kamų festivalio dėmesio ir prizų už geriausią scenarijų bei vyrų vaidmenį. Simbolika iš-toriija, kurios fonas – laukinė gamta (beje, dalis filmo nufilmuota reži-

sierius rančoje Teksase), verčia pri-siminti klasikinių vesternų herojus, kaip ir Pitas turėjus savą moralinių vertibių kodeksą. Lee Jonesas nespakaluoja nelegalių meksikiečių ar korumpuotų policininkų tema, jis nori kalbėti apie žmogaus vienatvę, palyginti du pasaulius – tą, kuris save laiko civilizuotu ir nuolat žiūri televizorių, ir tą Meksikos, kur kavinėse dar galima išgirsti išklerusi pianinu grojant Chopiną.

Kam nors tokiu išklerusiui pasi-rodus Vladimiro Vainštoko 1973 m. sukurtas „*Raitelis be galvos*“ (TVI, 27 d. 21 val.), kurio veiksmas taip pat nukels į Teksaso apylinkes, bet i XIX a. viduri, kai amerikiečiai tik pradėjo Teksaso užkaravimą. Filmas sukurtas pagal Thomaso Mayne'o Reido romaną. Šiuo, bijau, jau pamirštu rašytoju žavėjosi kelios jaunuju sovietijos gyventojų kartos,

tarp jų ir mano. Vainštokas tai gerai žinojo – savo pirmajį filmą jis sukūrė dar 1925-aisiais ir apskritai 3-iajame dešimtmetyje Rusijoje amerikiečių nuotykių romanai buvo patys populiariausi. Rusiškas „Raitelis be galvos“, žinoma, pabrėžė amerikiečių žiaurumą, bet ideologiniai akcentai neužgožė gana akademiškai nu-filmuotas meilės istorijos, juolab kad įsimylėjelius filme suvaidino populia-rūs rusų kino gražuoliai – Liudmila Sa-velyjeva ir Olegas Vidovas. Beje, Teksasas buvo filmuotas Kuboje.

Man, deja, panašu „tėtušio kinu“ padvelkė ir pernai sukurta, prancūzų „Oskarui“ pristatytas Gilles'io Bourdos „*Renuaras*“ (LRT Kultūra, 29 d. 21 val.). Filmas pasakoja apie paskutiniuosius didžiojo impresionis-to Auguste'o Renoiro gyvenimo metus viloje Provance.

Veiksmas prasideda 1915-aisiais,

TRAMDYMAS" (pagal W. Shakespeare'ą). Rež. — C. Graužinis	25 d. 18 val. — „ZYGFRYDO VERNERIO KABARETAS". Dir. — J. Janulevičius	29 d. 18 val. <i>Jonavos kultūros centro dailės galerijoje</i> , II. 2 d. 16 val. <i>Tai komosios dailės muziejuje</i> — Valstybinis Vilniaus kvartetas. Solistė V. Kazulytė (fleita). Programoje W.A. Mozart, M.K. Čiurlionio, V. Bacevičiaus, F. Kuhlau kūriniai
30 d. 18 val. — A. Čechovo „DÉDÉ VANIA". Rež. — A. Latėnas	26 d. 12 val. — Z. Bružaitės „VORO VESTUVĖS". Dir. — V. Visockis	31 d. 18 val. <i>Telšių Žemaitės dramos teatre</i> — K. Donelaičio metams. Čiurlionio kvartetas, I. Milkevičiutė (sopranas), V. Rumšas (aktorius)
Rusų dramos teatras	26 d. 18 val. — PREMJERA! G. Rossini, G. Puccini „VEDYBŲ VEKSELIS", „DŽANIS SKIKIS". Dir. — J. Geniušas	31 d. 18 val. <i>Kauno valstybinėje filharmonijoje</i> , II. 1 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , — Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras Solistas D. Bagurskas (kontrabasas). Dir. — M. Barkauskas. Dalyvauja choro „Vilnius" vyrų grupė. Programoje R. Šedrino, G. Bryarso, J. Brahmo kūriniai
24 d. 18.30 — A. Gribojedovo „VARGAS DÉL PROTO". Rež. — J. Vaitkus	29 d. 17 val. — R. Rodgero „MUZIKOS GARSAI". Dir. — J. Vilnonis	VILNIUS
25 d. 11, 13 val. — Z. Hopp „STEBUKLINGOJU KREIDELIŪ". Rež. — O. Lapina	30 d. 18 val. — J. Strausso „VIENOS KRAUJAS". Dir. — V. Visockis	Kongresų rūmai
25 d. 18.30 — A. Jablonskajos „STABMEDŽIAI". Rež. — J. Vaitkus	Kauno kamerinės teatras	24, 26 d. 19 val. — G. Puccini opera „MANON LESKO". Dir. — G. Rinkevičius, rež. — D. Ibelhauptaitė, scenogr. — D. Birdas, kost. ir grimo dail. — J. Statkevičius. Solistai A. Grigorian, L. Pautienius, T. Girininkas ir kt.
26 d. 12 val. — J. Švarco „SNIEGO KARALIENĖ". Rež. — A. Ščiuckis	24 d. 18 val. — D. Zelčiūtės „KŪNO VARTAI". Rež. — A. Dilytė	30 d. 19 val. — orkestro gimtadienio koncertas. Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Solistai I. Bespalovaitė (sopranas), J. Vaškevičiutė (mecosopranas), E. Montvidas (tenoras), M. Kazakovas (bosas), Kauno valstybinis choras (vad. — P. Bingelis). Dir. — G. Rinkevičius
26 d. 18.30 — J.G. Ferrero „GRONHOLMO METODAS". Rež. — A. Jankevičius	25 d. 18 val. — M. Walczako „PIRMASIS KARTAS". Rež. — S. Rubinovas	Lietuvos muzikų rėmimo fondas
Teatras „Lėlė"	26 d. 18 val. — „KAM MAN VYRAS — NAMUOSE IR TAIP ANKSŁA" — K. Kostenkos „HITLERIS IR HITLERIS". Rež. — S. Rubinovas	<i>Stasio Vainiūno namuose</i>
Didžioji salė	Kauno mažasis teatras	27 d. 17 val. — Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos mokytojų ekspertės J.T. Karosaitės mokinės G. Valackaitė ir G. Bekerytė
25 d. 12 val. — J. Mačiukevičiaus „BITĖ MAJA" (V. Bonzelio knygos „Bitė Maja ir jos nuotykiai" motyvais). Rež. ir dail. — V. Mazūras	24 d. 19 val. — M. Valiuko „SEPTYNIOLIKA". Rež. — E. Prakuliauskaitė-Milinienė	29 d. 17 val. — poeto A. Valentos vakaras. Dalyvauja autorius, dainininkė J. Vibaraitė, kompozitorė T. Blažienė ir kt.
26 d. 12 val. — „BAISIAI GRAŽI PASAKA" (pagal lietuvių liaudies pasakas ir mūslęs). Scen. aut., rež. ir dail. — A. Bagočiūnaitė-Paukštienė	26 d. 12 val. — A. Dilytės „SIDABRINIS FĖJOS ŠAUKŠTELIS". Rež. — A. Dilytė	Šv. Kazimiero bažnyčia
Mažoji salė	26 d. 18 val. — M. Valiuko „SEPTYNIOLIKA". Rež. — E. Prakuliauskaitė-Milinienė	26 d. 19 val. — „Atgyantys kūnai". Rež. ir choreogr. — G. Ivanauskas. Šokėjai E. Užaitė, I. Nazarenko, B. Urbitytė, G. Ivanauskas, E. Kvočiauskas, N. Bierancas, E. Taujanskis
25 d. 14 val. — „KISKIŲ SUKILIMAS" (pagal K. Binkio poemą). Scenarijus aut., rež. ir dail. — R. Driežis	28 d. 19 val. — A. Slapovskio „NUO RAUDONOS ŽIURKĖS IKI ŽALIOS ŽVAIGŽDĘS". Rež. — D. Rabašauskas	30 d. 19 val. — „Širdies šviesos". Solistės V. Taurinskienė-Rukšienė (sopranas), R. Dubinskaitė (mecosopranas). Vilniaus kultūros centro moterų choras „Liepos", Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės" jaunųjų choras (meno vad. ir dir. — A. Steponaviciutė-Zupkauskienė), Šv. Kristoforo kamerinės orkestrės (meno vad. ir dir. — D. Katkus). Dir. — S. Sondeckis. Koncertą veda J. Žeimantienė. Programoje G.B. Pergolesi, H. Purcellio kūriniai
26 d. 14 val. — „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ" (ž. Gryvos knygelių motyvais). Inscen. aut., rež. ir dail. — A. Mikutis	Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras	Piano.it koncertų salė
Menų spaustuvė	28 d. 18.30 <i>Kišeninėje salėje</i> — „LIETAUTS ŽEMĖ". Rež. — A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas")	30 d. 19 val. — Estijos džiazo grupė „Carrot Lights": J.-R. Remmel (fortepijonas), K. Kalluste (mušamiejį), P. Mustikas (vokalas, elektronika) ir L. Mockūnas (saksofonas)
24 d. 18.30 <i>Kišeninėje salėje</i> — „LIETAUTS ŽEMĖ". Rež. — A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas")	24—26 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> — PREMJERA! „JOBO KNYGA". Rež. — E. Nekrošius (teatras „Meno fortas")	Vaka rai
24 d. 12 val. <i>Kišeninėje salėje</i> — PREMJERA! „TARMIŲ STALAS". Rež. — S. Degutytė („Stalo teatras")	26 d. 12 val. <i>Kišeninėje salėje</i> — PREMJERA! „TARMIŲ STALAS". Rež. — S. Degutytė („Stalo teatras")	VILNIUS
28 d. 18.30 <i>Kišeninėje salėje</i> — „BRANGIOJI MOKYTOJA". Rež. — I. Stundžytė (teatro laboratorija „Atviras ratas")	28 d. 18.30 <i>Kišeninėje salėje</i> — „BRANGIOJI MOKYTOJA". Rež. — I. Stundžytė (teatro laboratorija „Atviras ratas")	Rašytojų klubas
28 d. 18.30 <i>Juodojoje salėje</i> — „ARITMIJOS". Chorogr. — V. Jankauskas (V. Jankausko šokio teatras)	28 d. 18.30 <i>Juodojoje salėje</i> — „CONTEMPORARY" (jaunuju scenos menininkų programa „Atvira erdvė'13")	27 d. 17.30 — G. Patacko ir T. Marcinkevičiūtės kūrybos vakaras. G. Patacko poemos „Mažoji dieviškių Co" ir T. Marcinkevičiūtės eilėraščių vaikams knygos „Etruskai valgė druską" sutirkuvės
29 d. 11 val. <i>Juodojoje salėje</i> — „MOZAIIKA". Choreogr. — B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema")	Koncertai	Mokytojų namai
29 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> — M. Korenaičiūtės „PABĒGIMAS Į AKROPOLI". Rež. — A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas")	Lietuvos nacionalinė filharmonija	25 d. 16 val. <i>Svetainėje</i> — literato L. Stanevičiaus kūrybos vakaras
29 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> — „RIBOS". Rež. — T. Montrimas (jaunuju scenos menininkų programa „Atvira erdvė")	25 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , — Lietuvos kamerinės orkestrės. Solistė J. Novikova (sopranas). Dir. — G. Markas. Programoje G.F. Händelio, W.A. Mozarto kūriniai	28 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> — kūryba: tarpsnės chorai (vad. ir dir. E. Jaramanienė, N. Timofejeva). Solistė J. Bielinytė (sopranas). Rež. — J. Šurnaitė, dail. — J. Račinskaitė
30 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> — „CONTEMPORARY" (jaunuju scenos menininkų programa „Atvira erdvė'13")	Kauno dramos teatras	29 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> — Klaipėdos kamerinės orkestrės (meno vad. M. Bačkus). Solistas L. Valickas (smuikas). Programoje I. Stravinskio, A. Pärt, D. Šostakovičius, E. Balsio kūriniai
KAUNAS	24 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> — E. Scribe'o „PRIEZASTYS IR PASEKMĖS". Rež. — R. Banionis	Kaunas
Kauno dramos teatras	25 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> — „JERUZALĖ" (pagal J. Butterworth). Rež. — R. Atkočiūnas	Maironio lietuvių literatūros muziejas
26 d. 12 val. <i>Mažojoje scenoje</i> — A. Sunklodaitės „KIŠKIS PABĒGELIS" (pagal L. Jakimavičiaus knygelę „Lapė ir kaliošai"). Rež. — A. Sunklodaitė	26 d. 12 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> — „MODERATORIAI". Rež. — A. Kurienius	30 d. 16 val. — poeto V. Baltuškevičiaus jubiliejinius kūrybos vakaras
26 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> — F. von Schillerio „PLĒSIKAI". Rež. — A. Areima	28 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> — N. Gogolio „REVIZORIUS". Rež. — R. Tuminas (Vilniaus mažasis teatras)	
28 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> — N. Gogolio „REVIZORIUS". Rež. — R. Tuminas (Vilniaus mažasis teatras)	28 d. 18.30 val. <i>Ilgiojoje salėje</i> — B. Srblijanovič, „SKERIAI". Rež. — R. Atkočiūnas	
29 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> — G. Padegimas „JAH". Rež. — G. Padegimas	29 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> — S. Oksanen „APSIVALYMAS". Rež. — J. Jurašas	
30 d. 14 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> — „MODERATORIAI". Rež. — A. Kurienius	24 d. 18 val. — J. Strausso „ČIGONŲ BARONAS". Dir. — V. Visockis	
30 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> — S. Oksanen „APSIVALYMAS". Rež. — J. Jurašas		
Kauno muzikinis teatras		

Bibliografinės žinios

MENAS

Bronius Gražys : [tabybos albumas] / [sudarytojai Bronius Gražys, Danutė Zovienė] ; [teksto autorė Laima Kanopkičienė] ; [vertėja Irena Jomantienė]. — Vilnius : Artseria, [2013] (Vilnius : BALTO print). — 104 p. : iliustr. — (Šiuolaičinių lietuvių dailininkų = Contemporary Lithuanian artists, ISSN 2335-2434). — Gretut. tekstas liet., angl. — Tiražas 500 egz. — ISBN 978-9986-716-93-8 : [15 Lt]

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Aleksandras Solonikas. Samdomasis žudikas gyvas?! : romanas / Valerijus Karyčevas ; iš rusų kalbos vertė Lina Vyšniauskienė. — Kaunas : Mileda, 2014 (Vilnius : BALTO). — 307, [3] p. — Virš. ir nugar. antr.: Samdomasis žudikas gyvas?!. — Tiražas 2000 egz. — ISBN 978-9955-787-29-7 (jr.)

Ateinai su šaukštū : istorija / Juozas Erlickas ; klastojo Vilija Rūta Niuronytė. — Vilnius : Tyto alba, 2014 (Vilnius : BALTO print, 2013). — 879, [1] p. — Tiražas 1500 egz. — ISBN 978-9986-16-871-3 (jr.)

Atsargiai. Meilė! : romanas / Daiva Vaitkevičiūtė ; [Daliaj Karpavičiūtė iliustracijos]. — Panevėžys : Magilė, 2013 (Vilnius : Spauda). — 228, [3] p. : iliustr. — Tiražas 700 egz. (papild.). — ISBN 978-9986-956-80-8 : [14 Lt]

Dilgės : romanas / Edmundas Malūkas. — 7-asis leid. — Panevėžys : Magilė, 2013 (Vilnius : Spauda). — 342, [2] p. — Tiražas 1000 egz. (papild.). — ISBN 978-9986-956-71-6 (jr.) : [18 Lt]

Dulkės raudonam Saulėleidy : kūrybos rinktinė / Vincas Ramonas ; [sudarytojas Remigijus Misūnės]. — Vilnius : Bonus animus, [2013] (Vilnius : Petro ofsetas). — 543, [1] p. — (Egzodo biblioteka). — Tiražas [800] egz. — ISBN 978-9955-754-34-3 (jr.)

Gyvenimo negando ir pragiedruliai : pjesių knyga / Lazių rajono Šeštokų seniūnijos bendruomenės komitetas. — Alytuvo : [Albagrafija], 2013 (Alytuvo : Albagrafija). — 123, [1] p. — Tiražas [300] egz. — ISBN 978-9955-639-35-0

Kaip mama ir tėtis laimės ieškojo : romanas / Regina Radavičiūtė. — Panevėžys : Magilė, 2013 (Vilnius : Spauda). — 198, [2] p. — Tiražas 1500 egz. — ISBN 978-9986-956-85-3 : [13 Lt]

Kelionės po Lietuvą / Pulgis Andriūšis ; [sudarytojas Remigijus Misūnės] ; [panaudotų Pulgio Andriūšio piešinių]. — Vilnius : Bonus animus, [2013] (Vilnius : Petro ofsetas). — 435, [1] p. : iliustr. — (Egzodo biblioteka). — Tiražas [500] egz. — ISBN 978-9955-754-35-0 (jr.)

Mintys delne : [eileraščiai] / Elena Satkauskaitė-Juciūnienė. — Šiauliai : Titnagis, 2013. — 214, [1] p. — Tiražas 200 egz. — ISBN 978-9955-613-67-1 (jr.)

Rusne, meile mano : [poezijos, prozos, dainų ir meninių fotografijų rinktinė] : Klapėda : Libra Memelensis, 2013 ([Kaunas] : Spindulio sp.). — 95, [1] p. : iliustr., faks., nat. + 1 garsos diskas (CD). — Tiražas 1000 egz. — ISBN 978-609-8094-04-6 (jr.)

Teo kelionė : romanas apie pasaulio religijas / Catherine Clément ; iš prancūzų kalbos vertė Lolija Spurgienė. — 2-oji patais. leida. — Vilnius : Tyto alba, 2013 (Vilnius : BALTO). — 621, [1] p. : iliustr. — Tiražas 2000 egz. — ISBN 978-9986-16-989-5 (jr.)

Grožinė literatūra vaikams

Aš, dviratis, pirmoji meilė ir sumušiniai su slikeis : apysaka / Vytautas Račickas ; [dailininkė Lina Bastienė]. — Vilnius : V. Račickas, 2014 (Kaunas : Spindulio sp.). — 158, [1] p. : iliustr. — Tiražas [5000] egz. — ISBN 978-609-408-505-5 (jr.)

Hitlerio kanarėlė : [apysaka] / Sandi Toksvig ; [iš anglų kalbos vertė Lina Krutulytė] ; [iliustracijos: Sandy Nightingale]. — Vilnius : Bonus animus, [2013] (Vilnius : Petro ofsetas). — 215, [1] p. : iliustr. — Tiražas [1000] egz. — ISBN 978-9955-754-32-9 (jr.)

Istorijos apie meilę, stebuklus ir ilgesį / Vaida Kavaliauskaitė ; [iliustracijų autorius Edgaras Straukas]. — [Vilnius] : [Naisių vasara], 2013. — 56 p. : ili

